

Innehåll

SAMMANFATTNING.....	3
FÖRORD.....	5
FÖRKORTNINGAR.....	6
1 INLEDNING.....	8
1.1 HISTORISK BETRAKTELSE AV ÄMNET	8
1.2 SYFTE.....	9
1.3 AVGRÄNSNING.....	10
1.4 METOD	10
2. LAGAR OCH KONVENTIONER	14
2.1 SVENSK LAG.....	14
2.2 KONVENTIONER.....	14
3 HANDLÄGGNINGEN	16
3.1 BESLUTSGÅNGEN I FLYKTINGÄRENDET	16
3.1.1 Statens Invandrarverk.....	16
3.1.2 Utlänningsnämnden	16
3.1.3 Regeringen	17
4 ALLMÄN DEL.....	18
4.1 INLEDNING	18
4.2 FÖRSTA ASYLLANDSPRINCIPEN OCH SÄRSKILD ANKNYTNING TILL ANNAT LAND... 18	
4.3 UTREDNINGSPLIKTEN OCH ”THE BENEFIT OF THE DOUBT”	21
4.4 KONSEKVENT RÄTTSTILLÄMPNING – LIKHET INFÖR LAGEN	22
4.5 LÄNDERKUNSKAP	24
5 DE GRANSKADE FALLEN	27
5.1 FALLET A – BAKGRUND.....	27
5.2 INVANDRARVERKETS BEDÖMNING.....	27
5.2.1 Kommentar till Invandrarverkets bedömning	28
5.3 UN: S BEDÖMNING.....	30
5.3.1 Kommentar till UN: s bedömning.....	30
5.4 SAMMANFATTNING – FALLET A	44
5.5 FALLET B	48
5.6 FALLET B – BAKGRUND	48
5.7 INVANDRARVERKETS BEDÖMNING.....	49
5.7.1 Kommentar till Invandrarverkets bedömning	49
5.8 UN: S BEDÖMNING.....	51
5.8.1 Kommentar till UN: s bedömning.....	52
5.9 SAMMANFATTNING – FALLET B.....	56
5.10 SLUTSATS.....	58
BILAGA A-ÖVERSIKT	58
BILAGA B- ÖVERSIKT	58
KÄLLOR.....	60
OFFENTLIGT TRYCK.....	60
REGERINGSBESLUT.....	60
CITERAD LITTERATUR	60

TIDSKRIFTER.....	60
INTERNET.....	60
REFERENSLITTERATUR.....	61
OFFENTLIGT TRYCK.....	61
ÖVRIG REFERENSLITTERATUR.....	61
MATERIALSAMLINGAR.....	61
RÄTTSFALL.....	62
UTLÄNNINGSNÄMNDENS BESLUT.....	62
BILAGOR.....	64

Sammanfattning

Efter en inledande historisk betraktelse av ämnet, har jag presenterat mitt syfte med uppsatsen. Undersökningen av Utlänningsnämndens stornämndsbeslut från 1995 och 1996 har syftat till att påvisa eventuella brister i rättssäkerheten, vad beträffar handläggningen av utlänningsärenden. Följer myndigheterna gällande svensk rätt och internationella konventioner?

Jag inleder i kapitel 2 med att kort redogöra för aktuella lagar och konventioner på området. Kapitel 3 behandlar beslutsgången i utlänningsärenden. Även detta görs relativt kortfattat, då huvudsyftet med uppsatsen är att undersöka rättssäkerheten, inte att redogöra för vilka myndigheter som beslutar.

I kapitel 4 börjar redovisningen av själva undersökningen med en mera allmän del. Jag har kort redogjort för några problem som uppstått under arbetets gång. Varje avsnitt inleds med en kort genomgång av de aktuella reglerna inom det berörda området. Därefter har jag applicerat dessa regler på ett, eller flera, av de fall som ingått i undersökningen.

Vad beträffar första asylslandsprincipen har jag visat att myndigheternas handläggning kan kritiseras, när man funnit det uppenbart att en inrest bosnisk kvinna, kunnat avvisas med omedelbar verkställighet. I samma avsnitt behandlar jag också reglerna om "särskild anknytning till annat land". I de fem fall som där behandlas anser jag att både Invandrarverket och UN, indirekt erkänner att det föreligger risker för de avvisade, då man i besluten skriver att "*sökandena inte skall åtföljas av eskort till Amman*" och att "*det inte skall framgå av passen att man avvisats från Sverige*". Jag diskuterar också den principiella frågan, om det kan anses godtagbart att Sverige på detta sätt försöker "lura" in avvisade personer till ett annat land.

Nästa avsnitt handlar om myndigheternas utredningsplikt och principen om "the benefit of the doubt". Förutom hänvisningar till kapitel 5, har jag funnit att Invandrarverket konsekvent bryter mot dessa principer. Vad beträffar UN är brotten inte lika påtagliga, men förekommer ändå alltför ofta. Detta gäller särskilt när asylsökande återoppar ett muntligt framträdande inför nämnden.

I avsnittet som behandlar en konsekvent rättstillämpning och likheten inför lagen, har jag funnit att UN arbetar på ett sätt som inte kan anses acceptabelt. Bl. a. har man vid ett flertal tillfällen låtit bedömningen av en specifik omständighet, styra bedömningen av en annan omständighet. Jag nämner också vilka problem detta arbetssätt förorsakar, när man senare skall försöka fastlägga en praxis på området. I avsnittet förekommer också en diskussion kring utlänningsansökan av pass eller inte.

I avsnittet ”länderkunskap” görs en bedömning av myndigheternas olika uttalanden. Det förefaller ibland som att Invandrarverket och UN har helt skilda system för informationsinhämtning. Dock hävdar jag att det största problemet är bristen på källkritik och att informationen ibland anpassas till det resultat, som man från myndighetens sida vill uppnå. Man väljer helt enkelt ut ”rätt” information, oavsett vilka brister den kan ha.

I kapitel 5 börjar sedan den mera ingående granskningen av två specifika beslut. I fallet A har jag funnit stora brister i Invandrarverkets handläggning. Vad gäller denna kritik skall sägas att den har stöd i både förarbeten till den svenska utlänningslagen och i den internationella doktrinen.¹ Detta gäller för övrigt också all övrig kritik som framförs i detta arbete.

Beträffande UN: s handläggning av fallet har jag funnit mycket stora brister beträffande det mesta i beslutet. UN drar tvivelaktiga slutsatser av den sökandes berättelse. Man feltolkar svensk lag och internationella konventioner. Man infogar irrelevanta halvsanningar till beslutsmotiveringen, till synes i syfte att misskreditera den asylsökande. Vidare följer man inte sin egen praxis, man brister i fråga om källkritik och man förvränger den sökandes egen berättelse så att den passar bättre in på det tilltänkta beslutet. Jag har också funnit skäl att diskutera ett eventuellt brott mot svensk grundlag. Avslutningsvis har jag funnit att UN mycket väl kunnat betrakta A som konventionsflykting både av politiska skäl och av religiösa skäl.

Vad beträffar fallet B, har jag, i Invandrarverkets beslut, funnit en del klara felaktigheter. Bl. a. en del uttalanden som måste anses dåligt underbyggda och i något fall, rena felbedömningar. I UN: s fall kan man bl. a. framhålla att nämnden försöker styra de svenska dopförrättarna och att man i övrigt gör sig skyldiga till en mängd grova övertramp. Dessutom uppvisar man en nonchalans gentemot rätts säkerhetskravet inom utlänningsrätten. Även B kunde således betraktats som konventionsflykting.

Slutsatsen av detta arbete blir sålunda att det finns brister i rättssäkerheten avseende myndigheternas handläggning av utlänningsärenden.

---

¹ Vad beträffar den internationella doktrinen, så har jag av tidsskäl begränsat mig till Hathaways ”The Law of Refugee Status”. Denna bok är mycket sakligt underbyggd och innehåller en mängd hänvisningar till andra författare. Jag är dock medveten om att det finns andra åsikter i dessa komplicerade frågor.

Förord

Här vill jag tacka min underbara sambo Ewa Jonsson, för att hon utstått den påfrestning det innebär att under ett halvår, leva med en trave propositioner, utredningar och annan litteratur, på köksbordet. Ewa har också varit till stor hjälp som ”bollplank” för mina ideér och tankar. Dessutom har hon varit behjälplig med korrekturläsning.

Jag vill också passa på att tacka Åke och Gunvor Jonsson, för att de stått ut med mitt knattrande på deras dator under snart en månads tid.

Sist men inte minst vill jag tacka vår hund Nelson, för att han tvingat ut mig på välbehövliga pauser.

Förkortningar

Amnesty	Amnesty International
Art.	Artikel
Barnkonventionen	FN: s konvention om barnets rättigheter
Bl. a.	Bland annat
D. v. s.	Det vill säga
E. kr.	Efter kristus
EMRK	Europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna.
Ev.	Eventuellt
Ex.	Exempelvis
FN	Förenta Nationerna
Förf.	Författaren
Genévekonventionen	FN: s konvention angående flyktingars rättsliga ställning, 1951, läst tillsammans med 1967 års Tilläggsprotokoll.
Invandrarverket	Statens Invandrarverk
Jan.	januari
Kap.	Kapitel
Ledam.	Ledamöterna
M. fl.	Med flera
MPR	FN: s Internationella konvention om medborgerliga och politiska rättigheter, 1966
NIPU	Kommittén om ny instans- och processordning i utlänningsärenden.
Nämnden	Utlänningsnämnden
Ordf.	Ordförande
P.	Punkt
P. g. a.	På grund av
Prop.	Proposition
RF	Regeringsformen
Sid.	Sidan
S. k.	Så kallad
SOU	Statens Offentliga Utredning
St.	Stycket
T. ex.	Till exempel
Tortyrkonventionen	FN: s konvention mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning, 1984.
UN	Utlänningsnämnden
UNHCR	United Nations Commission on Human Rights.
Utl.L	Utlänningslagen (1989:529)

Verket

Statens Invandrarverk

1 Inledning

1.1 Historisk betraktelse av ämnet

De flesta av oss har nog under våra tidigare levnadsår ägnat oss åt en barnlek som bland mina kamrater kallades "datten". Andra namn på leken är "tafatt" eller "kull". Även om reglerna för denna lek kan ha lokala avvikelser, kan man nog säga att det finns några regler som är, och alltid har varit desamma. En av dessa är regeln om att någon eller några deltagare skall jaga och försöka röra vid, eller fånga de andra deltagarna. De förstnämnda kan sägas vara förföljarna, och de övriga är de förföljda. De förföljda springer runt och försöker komma så nära förföljarna som möjligt, helst utan att bli fångade. Ofta skrattar de för att visa hur fria de är och för att reta förföljarna. När de sistnämnda börjar komma för nära måste man ha en plats där de förföljda kan söka skydd och vila ut. Man har då i leken förutbestämt att vissa platser, exempelvis ett träd eller en sten, utgör ett sådant skydd. När någon nått denna förutbestämda plats är förföljarna förhindrade att fånga den personen.

När jag och mina kamrater lekte denna lek kallade vi den skyddade platsen för "pax".² Varför vi kallade den just så hade jag då ingen aning om. Idag vet jag att man förmodligen kan härleda detta "pax" till en av de äldsta nedtecknade asylrättsliga lagarna. I en, av Ulpianus³ nedtecknad romersk kejsarlig förordning, noteras följande under titeln om slavägarnas grymhet:⁴

Vad ståthållaren skall göra om en slavägare har misshandlat en slav eller tvingat slaven till otukt eller skändligt våld, framgår av ett reskript från Pius till Aurelius Marcianus, proconsul i Betica. Ordalydelsen i detta reskript är följande: "*Ägarnas makt över slavarne bör vara oinskränkt, och ingen bör beröva någon hans rätt. Men det är i ägarnas intresse, att hjälp mot grymhet, svält eller otillständig kränkning inte nekas dem som med rätta begär därom. Undersök därför klagomålen från de som flytt från Sabinus hushåll till statyn. Och om du finner att man handlat hårdare än vad som är rätt eller att man tillfogat dem skändlig orätt, sörj då för att de förs till auktion så att de inte kommer tillbaka under Iulius Sabianus makt. Men om han handlar mot min befallning, skall han veta att jag straffar hårt*".

Pius skrev detta år 152 e. kr. Slavarne, som vid denna tid fortfarande betraktades som egendom, hade således en möjlighet som kan betecknas som ett slags "pax".

---

² Ordet pax härstammar från latinet och betyder ung. frid, fred

³ Berömd jurist i det romerska riket, död 228 e.kr

⁴ Dietlev Tamm, "Romersk rätt och europeisk rättsutveckling" 1993, sid. 83

Om de ansåg sig illa behandlade kunde de fly, och om de lyckades ta sig till en kejsarlig staty innan ägaren hann upp dem, var de skyddade där och kunde också få sin "sak" prövad av en utomstående person. För att denna "asylrätt" skulle fungera i praktiken, krävdes givetvis att slavägarna respekterade de kejsarliga statyerna som "pax". Förmodligen fungerade skyddet tillfredsställande, eftersom respekten för kejsaren ofta var stor.

Vad gäller den ovan beskrivna barnleken, minns jag att respekten för "pax" var mycket stor. Visserligen kunde det förekomma diskussioner huruvida någon hunnit fram till detta "pax" eller inte, men hade man väl hunnit dit var respekten i det närmaste total. Detta var något som var självklart och det var inte nödvändigt att nedteckna dessa regler. Det var ett slags sedvanerätt.

Detta arbete syftar till att undersöka om svenska myndigheter (Statens Invandrarverk och Utlänningsnämnden) idag respekterar de regler som gäller på det asylrättsliga området. Reglerna är ju nuförtiden nedtecknade, vilket borde innebära en garanti för att respekten för dem, är minst lika stor som den barnen visar vid sin lek.

1.2 Syfte

När jag funderade på vilket ämne inom juridiken som skulle vara lämpligast som grund för ett examensarbete, fick jag ett förslag från Röda Korsets flyktingkonsulent i Växjö (dessutom min sambo). Hon sade sig ha uppfattat vissa tendenser till särbehandling av olika folkgrupper, vad beträffar besluten från UN. Därmed skulle det finnas en betydande osäkerhet om vad som verkligen gäller inom den svenska flyktingrätten. Jag beslutade mig därför för att undersöka saken närmare. Jag ansåg det vara mest tillförlitligt att granska samtliga beslut, tagna av UN under en kortare tidsperiod. Tyvärr grusades dessa planer, när UN förklarade för mig att besluten inte är offentliga, i den mån de inte är tagna i stornämnd samt är av-identifierade. Dessa stornämndsbeslut visade sig dock inte vara lämpliga att granska i det syfte som jag ursprungligen tänkt mig, mestadels beroende på de skilda förutsättningar som varit aktuella i fallen. Dessutom bör inte ett granskande arbete vara beroende av uppgifter som endast tillhandahålls och väljs ut av den myndighet som skall granskas.

Jag beslutade mig ändå för att utföra en granskning, dock ur en lite annorlunda synvinkel än vad som var tänkt från början. Om man kan finna brister i rättssäkerheten i de beslut som myndigheten själv väljer att offentliggöra, bör man kunna sluta sig till att rättssäkerheten är satt på undantag, vad gäller flyktingrätten. Det finns knappast någon anledning att tro att de beslut som är sekretessbelagda, skulle vara undantagna.

Därför blev syftet med arbetet istället att granska rättssäkerheten inom asylprocessen som sådan. Följer myndigheterna gällande svenska lagar och internationella konventioner? Jag utgick från att svaret på den frågan förmodligen inte kunde bli annat än tendensartad, då man som utomstående granskare inte kan få tillgång till samtliga handlingar som legat till grund för beslutet i det enskilda fallet.

1.3 Avgränsning

Detta arbete behandlar huvudsakligen två asylärenden i ett mera ingående perspektiv. Materialet begränsades enligt det sekundära syftet till att omfatta samtliga (91 st) beslut som tagits i UN under 1995 och 1996 i utökad sammansättning, s.k. stornämnd (se också kap. 3). I förekommande fall har även det vidhängande beslutet från Invandrarverket granskats. I de två specialgranskade fallen (se kap. 5) kommenteras invandrarverksbeslutet utförligt, medan det i övriga fall kommenteras endast i den mån jag ansett detta nödvändigt.

Den tidsmässiga begränsningen har gjorts relativt slumpmässigt. Det enda begränsande hänsynstagande som har påverkat valet, har varit att det under tidsperioden helst inte skall ha företagits några omfattande lagändringar på det aktuella området. Detta avvägande hade att göra med det ursprungliga syftet med arbetet. Lyckligtvis passade valet av tidsperiod, om än något förlängt, även det sekundära syftet.

Vad gäller den innehållsmässiga avgränsningen bör påpekas att endast arbetets syfte satt dessa gränser. I fallet A har alla tänkbara oklarheter, ur ett rättssäkerhetsperspektiv sett, kommenterats. Fallet B har därefter kommenterats delvis i ett jämförande perspektiv. Övriga fall kommenteras endast kort i den mer allmänna delen (kap. 4).

Vad beträffar lagar och konventioner som är aktuella på området, kommenteras endast de som direkt nämns i arbetet.

1.4 Metod

Granskningen av besluten har bedrivits med en empirisk metod. Detta beroende av att antalet tillgängliga beslut varit begränsat och att det därför aldrig hade varit möjligt att fastställa en absolut rådande rättssäkerhet inom flyktingrätten. En sådan eventuell slutsats hade krävt en granskning av samtliga, av UN fattade beslut. Däremot kan man med ledning av ett begränsat material, eventuellt finna att det finns brister i rättssäkerheten. I princip räcker det med några få tvivelaktiga beslut, för att bekräfta en sådan slutsats. Jag har sålunda försökt att finna indicier som

kan bekräfta, eller i varje fall stödja den hypotes, som till viss del var upphov till arbetet.

Arbetet inleddes med upprepade noggranna genomläsningar av samtliga 91 beslut. Initialt var syftet med detta att kontrollera om det förekom några direkta motsägelser i UN:s (och i förekommande fall, Invandrarverkets) beslutsmotiveringar. Fanns det i så fall någon rimlig förklaring till detta ?

Under arbetets gång uppkom det ett flertal oklarheter, i vissa fall rena motsägelser. Jag upptäckte att detta var särskilt påfallande i beslut som rörde asylsökande från Iran. Därför ansåg jag att de besluten borde granskas mera ingående. Kapitel 5 i arbetet innehåller därför en mera djupgående specialstudie av två fall, rörande iranska konvertiter. Några av de övriga fallen kommenteras mera kortfattat i den allmänna delen (kap. 4).

Vad gäller valet av arbetsmetod är det några saker som redan här bör förklaras. I bevishänseende utgår jag i arbetet från två, i flyktingärenden, grundläggande principer. Eftersom flyktingärenden anses vara förvaltningsrättsliga, är den första av dessa den s.k. officialprincipen.⁵ Den kan sägas utgöra grunden för förvaltningsärendens avgörande och innebär att det är den beslutande myndighetens skyldighet, att i varje ärende tillse att saken blir tillräckligt utredd. Därför bör flyktingärenden, i bevisprövningshänseende kunna likställas med den prövning, som i brottmål sker av den tilltalades skuld.⁶ Dock bör påpekas att den berättelse som den asylsökande åberopat i ett flyktingärende, måste te sig någorlunda sannolik.

Den andra principen som jag utgått ifrån, är den asylsökandes rätt till ” the benefit of the doubt ”. Denna princip är fastslagen i ett antal förarbeten och i doktrinen.⁷ Den innebär att, om det i en allmänt rimlig berättelse, åberopas faktiska förhållanden som myndigheten inte känner till, är denna skyldig att utreda dessa så långt det är möjligt. Kan man ändå inte klarlägga förhållandena är myndigheten skyldig att lägga den asylsökandes påståenden till grund för sitt beslut.⁸

I övrigt kan påpekas att det i doktrinen⁹ gjorts försök att applicera olika beviseteorier på flyktingärenden, exempelvis hur det bör gå till när man väger för och emot, i bevishänseende. Några sådana teorier kommer inte att redovisas inom ramen för detta arbete.¹⁰ Orsaken till detta är att jag, vid min granskning av samtliga i undersökningen ingående beslut, inte funnit några indikationer på att ett sådant arbetssätt används, varken hos Invandrarverket eller UN. Man påpekar

---

⁵ Se Förvaltningsprocesslagen (1971:291) 8 §

⁶ Bevis 2, Christian Diesen m.fl. 1998, sid. 153

⁷ Se bl.a. prop. 1979 / 80 : 96, sid. 88, prop. 1983 / 84 : 144, sid. 36 samt Wikren / Sandesjö, ” Utlänningslagen med kommentarer ” 1994, sid. 117 f.

⁸ Wikren / Sandesjö, a.a sid. 118

⁹ Se bl. a. Diesen m. fl. a.a, sid. 151-230

¹⁰ Se dock fallet A, kap. 5, där ett mindre resonemang kring bevisning förs av mig.

endast att man ” vid en samlad bedömning finner” det ena eller det andra, utan att redogöra för hur man kommit fram till denna slutsats.

Vidare vill jag förklara att jag i vissa delar av arbetet jämför avvisningsbeslut med verkställighet av desamma. Vad gäller exempelvis Tortyrkonventionen¹¹ så inriktar sig denna på verkställigheten av ett beslut, inte på beslutet som sådant. Men eftersom den beslutande myndigheten, enligt lag skall beakta eventuella verkställighetshinder redan i beslutet,¹² kan en diskussion kring brott mot konventionen aktualiseras redan på beslutsstadiet.

Nästa punkt som bör förklaras är frågan kring de aktuella konventionernas ställning vid tillämpandet av nationell rätt. Vad gäller den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (i fortsättningen benämnd EMRK), uppstår inga tillämpningsproblem eftersom den inkorporerades med svensk lag den 1 januari 1995, och alltså var gällande svensk rätt vid tiden för de beslut som ligger till grund för detta arbete.

Frågan blir istället vilken betydelse övriga aktuella konventioner¹³ skall tillmätas? Sverige har traditionellt tillämpat ett synsätt som innebär att nationell rätt ges företräde framför internationella konventioner.¹⁴ Dock innebär ratifikationen av en konvention att Sverige förbundit sig att harmonisera den nationella rätten med bestämmelserna i den ratificerade konventionen. Jag utgår i arbetet från att ratificeringen av de aktuella konventionerna, från svensk sida har varit allvarligt menad. Därmed skall man vid rättstillämpningen även beakta dessa, och därför blir det endast en hypotetisk fråga huruvida konventionen har inkorporerats eller inte. I vilket fall måste detta anses gälla för konventioner som varit ratificerade sedan flera decennier tillbaka.

I de två specialgranskade fallen i kapitel 5 diskuterar jag bl. a. om eventuella brott mot svensk grundlag i samband med religionsfrihet. Då detta är ett mycket starkt påstående vill jag redan här förtydliga detta resonemang. Man kan inte säga att UN direkt påtvingar personerna en religion. Inte heller kan man påstå att UN direkt förhindrar en fri religionsutövning. Däremot kan man påstå att UN:s ifrågasättande av religion, tillsammans med ett avvisningsbeslut i realiteten, indirekt innebär att man förnekar dessa personer religionsfrihet.

I kapitel 5 kan man också finna ett visst mått av upprepningar. Jag ansåg detta vara nödvändigt, då jag bedömde det som viktigt att påvisa varje eventuell kränkning av lagar och konventioner, som förekommer i de två fallen.

---

¹¹ Se avsnitt 2.2 för närmare definition av Tortyrkonventionen.

¹² Utlänningslagen (1989:529) 4 kap. 12 §

¹³ Se kapitel 2

¹⁴ Bevis 2, Diesen m. fl. a.a , sid. 97

Här vill jag också förklara varför litteraturlistan kom att bli relativt mager. Rättssäkerhet inom asylprocessen är ett ämne som, med några få undantag, inte har diskuterats särskilt flitigt i förarbeten. På de ställen där man kan finna sådana diskussioner, har man mestadels koncentrerat sig på rättssäkerhet i en tidsaspekt. Man har menat att den långa tid som det har tagit att få sin asylansökan prövad, har varit ett av de största rättssäkerhetsproblemen. Ett annat ofta förekommande tema har varit problemet med uppenbart ogrundade asylansökningar. Jag har inte i något förarbete funnit någon diskussion kring det temat som jag anser vara det viktigaste i en rättssäkerhetsdiskussion, nämligen att de beslutande myndigheterna agerar på ett sätt som kan anses förutsebart och likabehandlande, och att de dessutom följer de intentioner som lagstiftaren uttalat i nämnda förarbeten. Dessutom skall de följa riktlinjerna i de internationella konventioner som Sverige ratificerat och som är aktuella på området (se kap. 2). Litteraturlistan har således inte blivit särskilt omfattande. Detta har dock inneburit att utrymmet för egna funderingar har blivit desto större, vilket har varit positivt.

När utlänningslagen nämns i arbetet, åsyftas den lag som gällde vid tillfället för besluten, alltså utlänningslag (1989:529).

Avslutningsvis vill jag påpeka att hänvisningar till beslut som ingått i min undersökning, görs genom beslutsdatum hos UN. Detta är nödvändigt på grund av att UN tydligen anser att utomstående granskare ej ens bör få tillgång till målnummer. När jag mottog de 91 besluten var de sålunda onummerade.

2. Lagar och konventioner

2.1 Svensk lag

Detta arbete omfattar, som tidigare nämnts, beslut tagna i UN under åren 1995 och 1996. Förutom den då gällande utlänningslagen bör man också nämna några viktiga paragrafer i den svenska grundlagen.

Människors lika värde fastslås i Regeringsformen (RF) 1 kap. 2 §. Likhet inför lagen fastslås i RF 1 kap. 9 §. Medborgarnas grundläggande fri- och rättigheter regleras i 2 kap. 1 – 21 §§, medan utlänningars fri- och rättigheter regleras i RF 2 kap. 22 §. Att EMRK skall beaktas vid all rättstillämpning stadgas i 23 § i samma kapitel.

Regler om partsinsyn, kommunikation och utredningsskyldighet regleras i förvaltningslagen (1986:223) samt i förvaltningsprocesslagen (1971 : 291).

Regler om sekretess finns i sekretesslagen (1980:100). Dessa regler nämns dock bara i förbigående i arbetet.

2.2 Konventioner

1951 års konvention angående flyktingars rättsliga ställning (**Genévekonventionen**) anses vara juridiskt bindande. Tillsammans med 1967 års Tilläggsprotokoll utgör denna grunden för den internationella flyktingrätten. Bl. a anses den svenska definitionen av begreppet flykting vara överensstämmande med konventionens. Sverige ratificerade konventionen 1954, och de länder som gjort detta har också åtagit sig att harmonisera den nationella rätten, så att den står i överensstämmelse med nämnda dokument. När jag fortsättningsvis nämner Genévekonventionen, åsyftas 1951 års konvention tillsammans med tilläggsprotokollet.

FN:s flyktingorgans exekutivkommitte (UNHCR) har antagit ett 70- tal konklusioner som bl. a. gäller tolkningen av Genévekonventionens bestämmelser. Dessa konklusioner bör tillmätas en stor betydelse, även om de inte anses direkt bindande i sig. UNHCR har gett ut en handbok om förfarandet och kriterierna vid fastställandet av flyktingars rättsliga ställning. Det finns också en omfattande doktrin som behandlar tolkningsproblem beträffande folkrättsliga traktat. Vad gäller tolkningen av Genévekonventionen kommer fortsättningsvis hänvisningar göras via Hathaways bok¹⁵ i ämnet.

---

¹⁵ Hathaway, James C, ” The Law of Refugee Status ”, 1991

Den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (**EMRK**) är sedan 1 jan. 1995 svensk lag. Det är främst art. 3 som är relevant för detta arbete. Där stadgas förbudet mot tortyr, vilket också i praxis har ansetts innebära ett förbud mot att sända en person till ett land där han riskerar tortyr, eller riskerar att sändas vidare till ett annat land där han inte har motsvarande skydd.

FN- konventionen mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning antogs 1984. Konventionen ratificerades av Sverige 1986 och anses innebära samma skydd som art. 3 i EMRK. Kommer härnäst att benämnas **Tortyrkonventionen**.

Den Internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter, 1966 (fortsättningsvis kallad **MPR**) återger delar av artiklarna i FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna från 1948. Sverige ratificerade MPR 1976. Den anses vara bindande för ratifikationsstaterna.

FN: s konvention om barnets rättigheter, 1989, ratificerades av Sverige 1990. I denna konvention är det främst art. 3 som är aktuell för detta arbete. Där stadgas att barnets bästa alltid skall komma i främsta rummet då en myndighet vidtar någon slags åtgärd. **Barnkonventionen** är bindande för ratifikationsstaterna.

3 Handläggningen

3.1 Beslutsgången i flyktingärenden

Här följer en kort redovisning av de myndigheter som handhar och beslutar i ärenden rörande utlänningars rätt att vistas i Sverige. Jag har dock utelämnat polismyndigheterna, då de inte direkt berörs i arbetet. Det skall dock sägas att nämnda myndighet har vissa befogenheter på de utlänningsrättsliga området.¹⁶

Det skall också nämnas att det, i skrivande stund, föreligger ett förslag till omfattande förändringar i beslutsgången på det aktuella området (NIPU).

3.1.1 Statens Invandrarverk

Ärenden som rör visering, uppehållstillstånd och arbetstillstånd prövas enligt huvudregeln i 2 kap. 7 § utlänningslagen, av Invandrarverket. Ärenden kan också i vissa fall prövas av Utrikesdepartementet eller av andra myndigheter.

Även frågor om avvisning eller utvisning prövas enligt huvudregeln av Invandrarverket (4 kap. 4 och 5 §§ Utl.L.). Verket beslutar också i ärenden om flyktingförklaring och främlingspass enligt samma lag.

Besluten i enklare ärenden fattas av en ensam handläggare. I ärenden rörande avvisning eller utvisning, fattas besluten av en tjänsteman på högre nivå efter föredragning av en handläggare på lägre nivå.

3.1.2 Utlänningsnämnden

Invandrarverkets beslut om avvisning och utvisning kan överklagas till utlänningsnämnden. Detsamma gäller för verkets beslut i ärenden om flyktingförklaring och resedokument.

Utlänningsnämnden är beslutsför i olika sammansättningar beroende av ärendets karaktär. Huvudregeln är att nämnden är beslutsför med en ordförande och två andra ledamöter. Om det uppkommer en fråga av principiell betydelse i ett ärende, eller en fråga om att ändra nämndens praxis, får det beslutas att ärendet skall

---

¹⁶ Hela avsnittet 3.1 – 3.1.3 är informationsmässigt hämtat ur SOU 1999: 16 (NIPU) sid. 118-121

avgöras av minst två ordförande och minst fyra andra ledamöter. I denna utökade sammansättning skall generaldirektören normalt delta i avgörandet.

En ordförande får ensam avgöra frågor om förvar eller uppsikt, ärenden om s.k. ny ansökan och andra enklare prövningar.

3.1.3 Regeringen

Regeringen prövar ett mindre antal utlänningsärenden och medborgarskapsärenden. En förutsättning för detta är dock att ärendet överlämnas dit, av Invandrarverket eller Utlänningsnämnden.

Fram till 1992 var regeringen överinstans i flyktingärenden och hade då den funktion som idag innehas av Utlänningsnämnden.

4 Allmän del

4.1 Inledning

Jag kommer i denna del att beskriva några av de problem och tveksamheter som uppkommit under min granskning av samtliga stornämndsbeslut som ingått i undersökningen. Det kommer dels att handla om tillämpning av lagar och konventioner, dels om myndigheternas arbetsmetoder.

Jag inleder varje avsnitt med en kort redogörelse om en del regler kring det aktuella området, för att därefter övergå till att applicera ett, eller flera beslut på dessa regler. Därmed hoppas jag kunna påvisa huruvida rättssäkerheten brister på de aktuella områdena.

Förutom de konkreta problem som kort behandlas, kommer jag att diskutera några mer principiella frågeställningar, dock utan ambitionen att på något sätt lösa dessa problem.

4.2 Första asyllandsprincipen och särskild anknytning till annat land

I utlänningslagens tredje kapitel stadgas vilka omständigheter som krävs för att en utlänning skall ha rätt till asyl i Sverige. 1-3 §§ innehåller definitioner av begreppen asyl, flykting och krigsvägrare. 4 § stadgar att en utlänning som avses i 1 §, har rätt till asyl. Därefter stadgas i samma paragraf ett antal undantag som kan leda till att asyl vägras. Punkt 4 behandlar den s.k. första asyllandsprincipen, som innebär att utlänningen kan vägras asyl om han (eller hon) uppehållit sig i ett annat land än hemlandet innan han reste till Sverige.

Punkt 5 avser de utlänningar som kan sägas ha särskild anknytning till ett annat land. Det kan t. ex. röra sig om en utlänning som enbart rest igenom ett land på väg till Sverige, men där det kan sägas att det hade varit naturligt för honom att stanna i det landet på grund av att hela hans släkt befinner sig i det landet. I bägge fallen gäller att avvisning endast får företas till ett sådant land, om utlänningen där är skyddad mot förföljelse och att han även är skyddad mot att sändas vidare till ett annat land, där han inte kan sägas ha motsvarande skydd.

Vad beträffar första asyllandsprincipen gäller också att denna inte skall tillämpas om utlänningen enbart rest igenom andra länder på vägen till det slutliga asyllandet

(en- rouregeeln). Tillfälliga avbrott som inte utläningen själv kan råda över anses dock inte innebära att en- rouregeeln sätts ur spel.¹⁷

I ett överklagande rörande omedelbar verkställighet, 1995-02-15, gjorde en ung kvinna från Bosnien- Hercegovina bl. a. gällande att en- rouregeeln var tillämplig på hennes fall. Hon hade, enligt egen uppgift, påbörjat sin flykt från hemlandet med lastbil den 2 oktober 1994. Hon anlände till Zagreb den 5 oktober, där hon bytte lastbil och fortsatte färden. Den 8 oktober kom hon till en hamn som visade sig vara Kiel. På chaufförens uppmaning gick hon ombord på färjan till Sverige tillsammans med en grupp turister. Hon anlände till svensk hamn den 9 oktober och ansökte då om asyl. Syftet med resan var att undvika förföljelse i hemlandet och att hon ville återförenas sig med fästmannen som redan befann sig i Sverige.

Invandrarverket har, utan närmare motivering, bedömt det som uppenbart att kvinnan kan återsändas till Tyskland med omedelbar verkan, enligt 8 kap. 8 § utlänningslagen.

När UN därefter tar upp hennes överklagande har verkställighet redan skett. Man konstaterar i beslutet att kvinnan inte gjort troligt att hon rest genom Tyskland utan att uppehålla sig där, på grund av att hon inte kan uppvisa passhandling eller färdbiljetter. Att det är den asylsökande som skall göra troligt att hon inte uppehållit sig i ett annat land, har nämnts i propositionen.¹⁸

Kvinnan har dock redogjort för resvägen, och den enda färdbiljett som hon möjligen skulle kunnat uppvisa, är en biljett för båtresa mellan Kiel och Sverige. Ett uppvisande av en sådan hade dock varit betydelselös i sammanhanget. Den hade endast kunnat bevisa att hon rest med båten ifråga, vilket inte ifrågasatts i något av besluten. Hon har dessutom förklarat att hon aldrig innehåft någon passhandling. I min mening är det, i vilket fall, inte uppenbart att kvinnan saknar asylskäl här. Hennes berättelse är inte på något sätt otrolig, och därför är det märkligt att myndigheterna kan hitta någon uppenbar lögn, som kan motivera ett omedelbart avlägsnande. Ordet uppenbart bör tolkas som något som är självklart.

Dessutom är det, humanitärt sett, förståeligt att hon vill återförenas med sin fästman och sambo, oavsett om hon skulle ha uppehållit sig i Tyskland under en kortare tid.

Det kan konstateras att den bosniska kvinnan har en naturlig anknytning till Sverige och därför kan det inte anses uppenbart att hon saknade grund för sin asylansökan.¹⁹ Hon borde därför inte avvisats med omedelbar verkställighet. Dessutom bör det påpekas att fästmannen, kort efter kvinnans inresa, erhöll permanent up-

---

¹⁷ prop. 1988 / 89 :86, sid. 76

¹⁸ prop. 1988 / 89 : 86, sid. 157

¹⁹ Se även prop. 1988 / 89 : 86, sid. 76, där det klart uttrycks att första asylslandsprincipen inte skall tillämpas om det finns särskild anknytning till Sverige men inte till det första landet.

pehållstillstånd. Om kvinnan fått sin ansökan behandlad på ett korrekt sätt, hade hon därför också haft ett reellt anknytningsskäl,²⁰ som förmodligen direkt resulterat i ett, i vilket fall, tidsbegränsat uppehållstillstånd. Oavsett om kvinnan senare fått uppehållstillstånd eller inte, hade en korrekt handläggning av fallet besparat alla parter tid, pengar och lidande.

I fem beslut, tagna 1995-10-24, avslår UN överklaganden rörande avvisningar med omedelbar verkställighet till Jordanien. Grunden till avslagen var punkt 5 i ovan beskrivna lagrum. Man ansåg att personerna hade särskild anknytning till Jordanien.

De fem besluten rörde samtliga, personer från Irak som tidigare flytt därifrån till Jordanien och som även hade haft tillfälliga uppehållstillstånd där. Ingen av personerna förnekade detta, men samtliga menade att man i Jordanien inte var garanterade att undvika ett återsändande till Irak, och därmed en trolig avrättning. Grunderna för detta påstående sades vara olika uttalanden från bl. a. jordanska gränspoliserna, samt att man, i fyra av fallen, hävdade att 43 irakier som återsänts till Jordanien från Colombia, omgående vidareänts till Irak, där de avrättats.

Invandrarverket konstaterar kort i sina jourbeslut, att personerna har uppehållit sig i ett annat land, där de är skyddade mot förföljelse och mot ett återsändande till Irak. Man skriver sedan särskilt dit på beslutet att *”sökandena inte skall åtföljas av eskort till Amman. Det skall inte framgå av passet att man avvisats från Sverige.”* Tre av de fem fallen verkställdes med omedelbar verkan. Samtliga överklagades dock.

I de tre fall, där verkställighet redan skett, konstaterade UN kort att *”mot bakgrund av föreliggande utredning avseende förhållanden för irakier i det landet är de där skyddade mot förföljelse”*. Man fann därför att grund för omedelbar avvisning hade förelagat. I de andra två fallen förklarar UN, att det är fullt möjligt att personerna tillåts resa in i Jordanien, oavsett eskort eller inte, och att man anser att de där, är skyddade mot förföljelse. Grund för omedelbar verkställighet föreligger även här. Även UN skriver sedan i beslutet att verkställighet skall ske utan eskort, i den mån det är möjligt.

I samband med Jordanienfallen uppstår en viktig konkret fråga och dessutom två mycket viktiga principiella frågor. Den konkreta frågan är, om inte både invandrarverket och UN indirekt erkänner att det föreligger risker för de avvisade, i och med att man i besluten skriver att avvisning skall ske utan eskort. Omedelbar verkställighet kräver att uppenbarhetsrekvisitet är uppfyllt. Är det verkligen uppenbart att irakiernas asylansökningar är ogrundade? I min mening är svaret på den frågan ett klart nej ! Båda myndigheterna verkar veta om att en viss risk föreligger, och dessutom kan man i invandrarverkets fall på goda grunder säga, att

---

²⁰ En person som väntar på att få sin asylansökan prövad anses inte som ett anknytningsskäl i svensk praxis.

den utredningsskyldighet som åligger myndigheterna (se avsnitt 4.3), i detta fall knappast kan ha uppfyllts, på de få dagar som förflutit mellan inresa och avvisning.

Den första principiella frågan som uppkommer i samband med besluten, är huruvida myndigheternas agerande är förenligt med de internationella åtaganden som Sverige har? Är det godtagbart att man försöker lura andra länder genom att ”smyga” in avvisade personer? Jordanien kan ju ha skäl till varför man inte kan hysa hur många flyktingar som helst. Härmed uppstår den andra principiella frågan. Kan man alltid hävda första asylprincipen eller särskild anknytning, gentemot ett land som gränsar till ett ”flyktingproducerande” land? Det är förmodligen ganska vanligt att mindre bemedlade irakier exempelvis, flyr till fots över gränsen till Jordanien och att man behöver stanna där en tid, för att försöka skaffa fram pengar till en fortsatt flykt. Med en strikt tillämpning av ovan nämnda principer, är dessa personer hänvisade till att stanna i Jordanien, som därmed riskerar att få en ohållbar flyktingsituation. I min mening borde Sverige, till en viss gräns, avstå att tillämpa punkterna 4 och 5 gentemot dylika länder.

4.3 Utredningsplikten och ”the benefit of the doubt”

Myndigheternas utredningsplikt i utlänningsärenden, regleras i 7 § förvaltningslagen (1986:223), och 8 § förvaltningsprocesslagen (1971:291) samt till viss del i utlänningslagen. Enligt de båda förstnämnda lagrummen skall myndigheterna tillse att ett mål blir utrett som dess beskaffenhet kräver samt inhämta de upplysningar som är nödvändiga för utredningen.

I förarbeten till utlänningslagen har det även understrukits att flyktingrekvisiten skall tolkas extensivt, och att utlänningen skall ges ”the benefit of the doubt”.²¹ Detta innebär att, en allmänt rimlig berättelse som innehåller faktiska förhållanden som myndigheten inte känner till, skall utredas så långt det är möjligt. Kan förhållandena ändå inte klarläggas bör den asylsökandes påstående läggas till grund för beslutet.

Vad beträffar Invandrarverkets agerande, måste det tyvärr konstateras att de regelmässigt bryter mot nämnda principer. I varje fall om man bara tittar på själva motiveringen till de olika besluten. I samtliga fall, där verkets beslut bifogats, kan man finna att verket ifrågasätter i stort sett allt som den asylsökande anför, oavsett utredningsplikten. Ibland förefaller misstroendet helt ogrundat och rent personligt, ibland är det en liten oklar detalj i den sökandes berättelse, som utlöser ett totalt misstroende.

---

²¹ Se bl. a. prop. 1983 / 84: 144, sid. 36 och Wikren / Sandesjö, a.a, sid. 118

Vad beträffar UN är brotten mot nämnda principer inte lika påfallande frekventa. Det förekommer dock ofta i besluten, att UN meddelar att man delar Invandrarverkets uppfattning i frågan, utan att hänvisa till någon utredning.

Det är också påfallande ofta som UN hävdar att ett ärende kan avgöras på befintligt material, trots att den sökande särskilt hemställt om att nämnden exempelvis skall kontakta en annan myndighet eller inhämta upplysningar från en specialist på det, i ärendet, aktuella området.

I ett beslut, taget 1995-10-23, rörande en libanesisk medborgare, hemställdes att UN skulle kontakta den svenska ambassaden i Damaskus. Den asylsökande hävdade att de personer som hjälpt honom att fly arbetade på det libanesiska utrikesdepartementet och att dessa hade varit i kontakt med den nämnda svenska ambassaden. UN fann att ärendet kunde avgöras utan en sådan kontakt. Därefter konstaterade man att de fanns anledning att ifrågasätta de återopade asylskälen på grund av motstridiga uppgifter. Det var dessa uppgifter som libanesen ville att UN skulle kontrollera genom att kontakta ambassaden. Ett sådant förfarande strider helt klart mot ovan nämnda regler och principer, och måste anses vara oacceptabelt ur rättssäkerhetssynpunkt. Att UN sedan beviljade personen ett tidsbegränsat uppehållstillstånd på grund av anknytning, förändrar inte den bedömningen.

I ett beslut, taget 1996-02-01, yrkade en person från Turkiet (eller ev. Irak) att en chefsöverläkare skulle få företräde inför UN. Nämnden konstaterade att ärendet kunde avgöras på befintligt material. Man fann därefter att en avvisning inte skulle strida mot humanitetens krav beroende bl. a. på det tidigare ingivna medicinska materialet. Inte heller detta kan anses som acceptabelt.

Vad gäller muntligt framträdande av utlänningen själv, stadgar 11 kap. 1 § utlänningslagen att ett sådant framträdande skall accepteras, såvida det inte kan anses som betydelselöst. UN motsätter sig regelmässigt sådana framträdanden, oavsett betydelse. Det kan inte anses som sannolikt att UN alltid kan avgöra detta i förhand.

I övrigt hänvisar jag till de två specialgranskade Iranfallen (kap. 5) där vissa kontrollåtgärder vidtagits från UN: s sida, men där istället brist på källkritik kan anföras. Dessutom har man i de fallen, inte tolkat principen om ”the benefit of the doubt”, på ett sätt som kan anses som tillfredsställande.

4.4 Konsekvent rättstillämpning – likhet inför lagen

Att definiera ordet rättssäkerhet är inte det enklaste. I min mening är dock förutsebarhet något som måste betraktas som ett av de grundläggande kraven på ett rättssystem som betecknas som rättssäkert. För att förutsebarhet skall vara möj-

ligt, krävs att handläggningen av enskilda ärenden präglas av en konsekvent rättstillämpning samt att allas likhet inför lagen alltid beaktas.²² I utlänningsärenden är detta särskilt viktigt, då följderna av ett felaktigt beslut kan bli katastrofala för den enskilde.

Vad beträffar UN:s rättstillämpning, kan man finna att de tyvärr inte kan sägas beakta kravet på en konsekvent rättstillämpning i samtliga beslut. I ett antal beslut, rörande familjer med barn, upptäcker man att UN låter den bestämda utgången i fallet styra skälen till densamma.

När det, i ett utlänningsärende, handlar om att eventuellt avvisa familjer med minderåriga barn, skall enligt art. 3 i Barnkonventionen en viss hänsyn tas till barnets bästa. Vid beaktande av barnets bästa skall man bl. a. ta hänsyn till vilken anknytning barnet har fått till det nya landet. UN gör ofta denna bedömning på skilda sätt, beroende av om det slutgiltiga beslutet förväntas bli positivt eller negativt för familjen. Vid positiva beslut har man bedömt att barn som är 3 år, har fått anknytning hit (2 fall). I ett annat fall med positiv utgång har man ansett att en 5-åring fått stark anknytning hit. I ett fall med negativ utgång anser man att barn som är 5 och 6 år, inte fått någon stark anknytning hit, trots att de är födda här. I min mening kan man inte bedöma ett barns anknytning på grundval av vad myndigheten tänker besluta i en annan fråga. Dessutom kan man i motiveringarna till de positiva besluten finna att UN har en lång utläggning om Sveriges internationella förpliktelser, som uppkommit genom ratificerandet av Barnkonventionen. Denna utläggning saknas helt i det nämnda negativa beslutet. Kan man därför dra slutsatsen att konventionen bara gäller då man förväntar sig ett positivt beslut ?

I fyra beslut tagna 1996-03-29 rörande eritreaner, har UN återigen visat tveksamhet vad gäller konsekvent handlande. Alla fyra eritreaner har tidigare fått avvisningsbeslut, som vunnit laga kraft sedan lång tid tillbaka. För att avvisningarna skall kunna genomföras kräver dock Eritrea att personerna ifråga, egenhändigt ansöker om pass och resehandlingar. Detta har samtliga vägrat att medverka till. Avvisningen har därför inte kunnat genomföras. I de nya ansökningarna är skälen som eritreanerna anför, i stort sett identiska, bl. a. anför man lång vistelsetid och psykiska problem.

UN synes avgöra fallen på grundval av huruvida personerna själva medverkat till att vistelsetiden blivit lång. En viktig faktor verkar vara huruvida den lokala polismyndigheten anmodat personerna att anskaffa resehandlingar.

Person 1 hade anmodats ett flertal gånger och ansågs därför själv ha orsakat den långa vistelsetiden. Avslag meddelades. Person 2 (som även hade avvikit från flyktingförläggningen) hade blivit anmodad en gång, och ansågs därför inte ha orsakat den långa vistelsetiden. Permanent uppehållstillstånd meddelades av hu-

---

²² Se RF 1:2 och 1:9

manitära skäl. Person 3 hade också anmodats en gång. Detta ansågs dock vara tillräckligt för att lasta personen för den långa tidsutdräkten. Avslag meddelades. Person 4 hade inte anmodats alls. Trots detta ansåg man att personen själv orsakat den långa tidsutdräkten. Avslag meddelades därför.

UN kan möjligen tänkas försvara detta inkonsekventa handlande med att det skulle funnits gradskillnader i bedömningen av de psykiska besvären. Detta kan dock inte förklara varför man bedömde att person 2 inte orsakat den långa tidsutdräkten, medan person 4, som inte anmodats överhuvudtaget, ansågs ha gjort det. Misstaget här, är detsamma som UN gjort ifråga om barns anknytning. Man har låtit bedömningen av de psykiska besvären, styra bedömningen av huruvida personerna själva orsakat tidsutdräkten.

Hanteringen av de här fallen visar tydligt vilka problem som kan uppkomma när man skall undersöka praxis i utlänningsärenden. Vid bedömningen av ett nytt liknande ärende, kan man hitta stöd för att en anmodan inte är tillräckligt för att belasta den asylsökande för den långa tidsutdräkten. Man kan också, om man vill, hitta stöd för att en anmodan räcker för en motsatt bedömning. Man kan t.o.m. hitta stöd för att det inte behövs någon anmodan alls. En sådan praxis har givetvis ett mycket begränsat värde som informationskälla.

Avslutningsvis bör här också nämnas frågan om utlännings innehav av passhandling. Enligt 1 kap. 2 § utlänningslagen, skall en utlännings som reser in i Sverige ha pass. Problemet med denna regel har uppkommit i praxis, då både Invandrarverket och UN, i många fall diskvalificerar utlännings asylskäl, just på grund av att han lämnat sitt land med ett giltigt pass. Man anser oftast att utlännings inte haft den möjligheten, om han verkligen varit eftersökt av myndigheterna i hemlandet. Detta har fått till följd att en del utlännings slänger sitt pass innan de söker asyl i Sverige. Detta får dock till följd att Invandrarverket och UN anser att utlännings har något att dölja, och ifrågasätter därför även i detta fall utlännings trovärdighet och därmed hans asylskäl. Myndigheternas agerande i passfrågan är visserligen förutsebart. Hur utlännings än förfar med sitt pass, kommer detta att ifrågasättas och därmed tala mot hans trovärdighet. Därför bör det, om det i lagtexten föreskrivs att utlännings skall ha pass vid inresa till Sverige, aldrig vägas in huruvida utlännings innehar ett pass eller inte. I vilket fall inte vid den initiala bedömningen av dennes asylskäl. Det skall dock sägas att detta inte hindrar att man vid den slutliga bedömningen av ett ärende, kan väga in passfrågan som en faktor som talar för eller emot utlännings skyddsbehov.

4.5 Länderkunskap

En viktig del i asylprocessen är att beslutsfattarna besitter goda kunskaper om de länder som kan vara aktuella i en asylutredning. Om informationen är omfattande och samtidigt aktuell, ökar myndigheternas möjligheter att fatta korrekta beslut.

Det är dock viktigt att man inhämtar informationen från bedömare som kan anses vara relativt objektiva, och att man alltid företar en källkritisk bedömning av allt inkommet material (se också avsnitt 5.3).

Vad beträffar länderkunskapen inom Invandrarverket och UN, anses denna kunskap vara relativt god. Jag har vid min undersökning dock funnit stora brister vid hanteringen av denna information. Bl. a. kan man i vissa fall fråga sig om myndigheterna har tillgång till samma information. Jag tror dock inte att bristerna beror på myndigheternas kompetens. Istället förefaller det vara så, att myndigheterna ibland använder sig av den information som passar bäst på det tilltänkta beslutet i det enskilda fallet. Förutom de fall som redovisas nedan, kan man redan här nämna de Iranfall som redovisas separat i kapitel 5. I fallet A (som för övrigt är ett typfall på 5 liknande beslut tagna samma dag rörande iranska konvertiter) har UN inhämtat den mest avgörande informationen direkt från de myndigheter som av den asylsökande anses vara de som står för förföljelsen. Detta har man gjort, till synes helt utan någon källkritisk bedömning.

I ett beslut, taget i UN 1996-06-25, kan man i den sökandes yrkande utläsa hur Invandrarverket bedömt situationen i Burundi. Man ansåg i beslutet av 1994, att *"situationen i Burundi är idag stabiliserad"*, och fann därför att den asylsökande kunde avvisas dit.

Oavsett om det funnits vissa indikationer på en relativ förbättring av läget just vid tiden för beslutet, måste Invandrarverket insett att denna förbättring pågått under en så kort tid, att risken för den asylsökande måste ha ansetts vara överhängande. I UN:s beslutsmotivering kan man bl. a. läsa om att Burundi präglats av omfattande och blodiga etniska konflikter sedan flera decennier tillbaka. I det läget är det inte korrekt från Invandrarverkets sida, att bedöma några månaders relativt lugn som bevis för att läget är stabiliserat. I varje fall med tanke på att denna information omöjligt kan ha undgått Invandrarverket. Vikten av att vänta med dylika stabiliseringsbedömningar, visar sig än mer, när man i efterhand kan konstatera att oroligheterna i Burundi intensifierades kraftigt, kort efter det att beslutet hos Invandrarverket var taget. Personen fick dock permanent uppehållstillstånd av humanitära skäl när UN tog upp fallet.

I beslut taget 1995-05-18, har Invandrarverket ansett att det är uppenbart att Lettland kan anses vara ett s.k. säkert första asylland. Den asylsökande anses inte riskera förföljelse där och inte heller att sändas vidare till ett annat land där han riskerar sådan förföljelse. När UN två veckor senare (1995-06-01) bedömer samma fråga nämner man i motiveringen att Lettland inte uppfyller kriterierna för ett säkert första asylland p.g.a. att landet inte tillträtt Genèvekonventionen, man saknar utlänningslag i asyrlättslig mening och ett reellt asylprövningsförfarande samt att man inte genom tidigare praxis visat sig uppfylla kriterierna. UN undanröjde därför verkets beslut och återsände ärendet dit för förnyad prövning. Man måste fråga sig vilken information Invandrarverket hade i detta fallet.

I ett beslut taget 1996-02-28, rörande en homosexuell iranier, gör Invandrarverket en intressant bedömning av rättssäkerheten i iranska domstolar. Efter att ha redogjort för vilka vittneskrav det uppställs för homosexuella "brott" i den iranska strafflagen, tillägger verket att "detta vittneskrav tillämpas mycket strikt". När UN sedan tar upp samma fall till prövning (1996-10-08) säger man följande i sin beslutsmotivering: "det är emellertid känt för nämnden att iranska domstolar godtyckligt kan bortse från vittneskrav som i andra fall föreskrivs i lagstiftningen men att dödsstraff sannolikt inte utdöms utan att vittneskravet är uppfyllt". Invandrarverket talar alltså om en mycket strikt tillämpning, medan UN nämner godtycke. Med tanke på att det inte bara är personer som riskerar dödsstraff som omfattas av asylreglerna, måste de två olika bedömningarna anses anmärkningsvärda. Detta särskilt då begreppen strikt och godtycklighet, kan anses vara varandras yttersta motsatser. Att UN sedermera avslår asylansökan är en annan fråga, som inte vidare skall kommenteras. Dock kan tilläggas att UN, i beslutsmotiveringen, gör ett liknande misstag som gjorts ifråga om religionsutövning i fallet A (se kap. 5). Man nämner att den homosexuelle kan undvika trakasserier "om han inte öppet manifesterar sin homosexualitet utan låter den förbli en privat angelägenhet". Ett sådant synsätt är inte acceptabelt i ett demokratiskt samhälle och man kan inte säga annat än att UN, genom dylika uttalanden, stödjer det iranska förtrycket mot oliktankande.

5 De granskade fallen

5.1 Fallet A – bakgrund

A reste in i Sverige i slutet av 1992. Hon kontaktade en advokat som hjälpte henne att skriva en inlaga. När hon tre dagar senare fick denna inlaga, kontaktade hon polismyndigheten och ansökte om asyl.

A uppgav i sin asylansökan att hon var iransk medborgare. Hon hade varit anställd som sekreterare vid ett företag. I hennes arbetsuppgifter ingick ansvaret för företagets kopieringsapparat. Ingen annan hade tillstånd att använda den. En dag bad hennes fästman att hon skulle kopiera en sammanfattning av boken ”Satansverserna”.²³ A gjorde detta, men i samband med kopieringen fastnade ett papper i kopieringsapparaten. Hon lyckades inte avlägsna papperet ur maskinen och två dagar senare kom en reparatör. När han tog ur papperet fick en annan anställd syn på innehållet. A lämnade genast arbetsplatsen och reste till en farbror. Hon fick senare höra att hon hade efterfrågats hos föräldrarna och att hennes bostad stod under bevakning. Vidare hade en razzia genomförts hos fästmannen, och ledningen på företaget där hon arbetat, hade förhörts. A beslutade sig för att lämna landet. Hon fick dock genom kontakter veta att hon belagts med reseförbud. Hennes farbror lyckades dock ordna en falsk ID-handling och med hjälp av denna lyckades A ta sig till Damaskus. Väl där kunde hon med hjälp av smugglare skaffa ett falskt pass som sedan användes för resa till Landvetter via Amsterdam.

5.2 Invandrarverkets bedömning

Invandrarverket ansåg i beslut 1994-04-25, att A, genom att underlåta att söka asyl direkt vid inresan, hade undanhållit uppgifter av betydelse för bedömningen av ärendet. Detta innebar att hon hade försatt sig i en situation, där det inte kunde uteslutas att hon hade rest ut legalt från Iran med eget hemlandspass. Därför fann verket att hennes trovärdighet kunde ifrågasättas. Invandrarverket hade också under utredningens gång lyckats få tag på en kopia av A:s iranska hemlandspass. Detta pass innehöll en visering som använts för inresa till Tyskland 1992. A:s förklaring till detta ansågs, av Invandrarverket, som tillrättalagd. A påstod att hon vid samma tid som passet använts i Tyskland, själv hade arbetat på en firma i Iran, vilket hon också kunde styrka genom ett intyg från nämnda firma.

---

²³ Rushdie, Salman, ”Satansverserna” 1988. Boken är starkt kritisk mot det religiösa och politiska systemet i Iran.

Invandrarverket avslutade med att konstatera att A: s berättelse, vid en samlad bedömning, inte gav stöd åt ett antagande att hon, vid ett återsändande, skulle riskera förföljelse eller trakasserier som var asylgrundande.

5.2.1 Kommentar till Invandrarverkets bedömning

I detta ärende kan man finna två saker som skulle kunna betecknas som en felaktig hantering från Invandrarverkets sida. För det första har inte den sökandes asylskäl överhuvudtaget prövats. Invandrarverket har funnit vissa oklarheter angående utresa, inresa och dokument. Därför har man ansett att man inte behöver pröva A: s asylskäl. Detta måste anses som fel. Huvudregeln bör vara att man gör en bedömning av flyktingskäl oavsett omständigheterna vid exempelvis utresan från hemlandet. En person kan vara flykting även om man lämnar sitt hemland legalt.²⁴ Invandrarverket grundlägger hela sitt resonemang med att sätta likhetstecken mellan legal utresa och icke trovärdig. Detta genomsyrar hela bedömningen, där man inte på något ställe kan finna, ens ett försök till kontroll av flyktingskäl.

Min andra invändning i detta ärende är Invandrarverkets hantering av utredningsbördan och begreppet "the benefit of the doubt", d.v.s. att oklarheter i utredningen inte bör påverka den sökande i negativ riktning. I ärendet föreligger vissa oklarheter kring den sökandes passhandling. A påstår att hon rest med ett falskt pass medan Invandrarverket påstår att hon begagnat sig av sitt eget. Ingendera av parterna kan motbevisa den andra. A lämnar under utredningen en förklaring som, i vart fall, kan ses som möjlig. Enligt egen utsago har hon lämnat sitt eget pass till sin farbror i början av 1992. Denne har sedan förmedlat passet vidare så att det, mot ersättning, har kunnat användas av smugglare. A har ju dessutom ingivit ett intyg som styrker att hon befunnit sig i Iran samtidigt som passet använts i Tyskland. Jag återkommer till detta intyg vid ett senare tillfälle.

I detta läge anser jag att Invandrarverket endast har två möjligheter att agera, om man skall kunna hävda att man följer ovan nämnda principer. Antingen bör man utreda A: s förklaring och på så sätt antingen verifiera eller motbevisa hennes historia, eller skall man godta hennes förklaring och göra en bedömning av hennes åberopade flyktingskäl. Istället anser verket att hennes uppgifter är tillrättlagda och därmed än mer försämrar hennes trovärdighet.

Om man granskar Invandrarverkets grunder till varför man finner A icke trovärdig, kan man endast finna två skäl. Det första är att A väntade tre dagar efter inresan med att söka asyl. Detta betraktas ofta med misstänksamhet av de svenska myndigheterna, och anses innebära att man undanhåller uppgifter av betydelse.

---

²⁴ Se Hathaway, a. a. sid. 43 f.f

Ett sådant synsätt kan möjligen försvaras, men rent mänskligt kan man förstå att en person som kanske blivit förföljd av sitt hemlands myndigheter, inte kastar sig direkt i famnen på myndigheterna i ett eventuellt asylland. Dessutom framgår det av överklagandet till UN, att A kontaktat en advokat i stort sett samma dag som hon anlät till Sverige. Denna förklaring bör kunna anses som godtagbar, då man inte heller kan begära att alla asylsökande skall känna till reglerna i den svenska utlänningslagen.²⁵ Det hade också, inte bara varit möjligt, utan också önskvärt, att Invandrarverket hade kontrollerat denna uppgift genom att kontakta A: s ombud. Det borde vara ett grundläggande rättssäkerhetskrav att en erfaren utredare kontrollerar en beslutsavgörande uppgift med den asylsökande och dennes ombud. Detta oavsett om man tycker att det är rätt eller fel, att en sådan uppgift blir beslutsavgörande. I propositionen till 1989 års utlänningslag nämner man dessutom att ”*det är av central betydelse att allt sakligt underlag som krävs för ett beslut i ett ärende föreligger redan i första instans*”.²⁶ I ett fall som detta, där Invandrarverket bygger hela sitt beslut på trovärdighetsbrist, och det bara handlar om en tre dagar lång försening, borde det vara en självklarhet att man i vilket fall kontrollerar orsaken till förseningen.

Det andra skälet till brist på trovärdighet är, enligt Invandrarverket, A: s eventuella vistelse i Tyskland. Man har framlagt en kopia av en passhandling som bevis för detta. När A konfronterats med detta har hon lämnat en förklaring som i varje fall, kan anses som möjlig. Dessutom har A som tidigare påpekats, visat upp ett intyg som styrker hennes historia. Invandrarverket finner, häpnadsväckande nog, att intyget inte kan tillmätas någon avgörande betydelse i fallet.

Oavsett äktheten i det framlagda intyget kan man inte avfärda det som oväsentligt. Man kan illustrera detta med ett tänkt scenario i ett brottmål.

Ett inbrott har begåtts och någon har sett Petterssons bil utanför brottsplatsen vid den aktuella tidpunkten. Pettersson tas in på förhör hos polisen. Där hävdar han att han inte vet något om inbrottet men att han lånat ut bilen till en släkting. Dessutom kan han skaffa ett intyg från sin arbetsgivare som styrker att Pettersson befunnit sig på arbetsplatsen vid den aktuella tidpunkten.

Ingen svensk domstol skulle döma Pettersson för inbrottet med ovanstående förutsättningar. Det är inte ens troligt att en åklagare skulle föra upp målet i rätten utan att kontrollera uppgifterna. Det finns visserligen skillnader i kontrollmöjligheter i de båda fallen, men detta innebär inte att man kan avfärda ett åberopat ”bevis” utan att ens försöka kontrollera dess sanningshalt.²⁷ Invandrarverket har i denna del hanterat ärendet på ett sätt som inte hör hemma i ett rättssäkert system.

---

²⁵ Se även Hathaway, a. a. sid. 53

²⁶ prop. 1988 / 89 : 86, sid. 79

²⁷ Se Wikren / Sandesjö, a.a. sid. 118, ”åberopas i en sådan allmänt rimlig berättelse faktiska förhållanden som myndigheten inte känner till, är denna skyldig att utreda dessa så långt det i ett asylärende är möjligt”.

Avslutningsvis bör det också påpekas att Invandrarverkets handläggning, i viss mån kan sägas vara inkonsekvent. Eftersom man fäste så stor vikt vid kopian på hemlandspasset, borde man också i konsekvensens namn åberopat första asyl-landsprincipen, och därmed borde avvisningen verkställts till Tyskland.

5.3 UN: s bedömning

I överklagandet till UN vidhåller A de omständigheter som hon anført inför Invandrarverket . Dessutom anför hon att hon konverterat till kristendomen under sin tid i Sverige. Den gällande lagstiftningen i Iran föreskriver dödsstraff för den som konverterar från Islam. Därmed skulle det finnas ytterligare en anledning för A att frukta ett återsändande.

UN (ordf. Fischerström och Sandesjö, ledam. Axelsson, von Essen, Håvik och Vilval) gjorde 1996-01-10, en bedömning av samma fall. Sammanfattningsvis kan sägas att man delade Invandrarverkets bedömning av de politiska skälen i trovärdighetsdelen. Dock gör UN en, åtminstone formell, prövning av asylskälen. Vad gäller den åberopade konversionen kan sägas att UN anser att den inte är seriöst menad, och även om den vore det, anser man att A normalt inte riskerar någon förföljelse vid ett återsändande. Man meddelar således avslag och beslutar om avvisning. De mera specifika orsakerna till denna bedömning kommer att redovisas inom avsnittet för min egen kommentar då de olika synpunkterna på UN: s motivering är omfattande. Detta för att läsaren skall få en bättre förståelse för kritiken av de olika sakskälen i motiveringen.

5.3.1 Kommentar till UN: s bedömning

Först skall det konstateras att UN, i motsats till Invandrarverket, på ett korrekt sätt bedömt frågan om A: s försenade asylansökan. Man har sålunda inte låtit denna försening diskvalificera bedömningen av hennes asylskäl. Däremot synes det troligt att Invandrarverkets beslut ändå påverkat UN i negativ riktning beträffande A:s trovärdighet. Detta antagande bygger på att UN: s beslutsmotivering visar sig vara långt ifrån vad man i juridisk mening kan kalla godtagbar. Man drar tvivelaktiga slutsatser av den sökandes berättelse, man feltolkar och bryter mot svensk lag och mot internationella konventioner, man häver ur sig påståenden som kan betecknas som rena fördomar. Detta till synes i syfte att underbygga sitt eget resonemang. Vidare har man uppenbarligen ansett att det är mest tillförlitligt att ställa frågan om förekomsten av en eventuell förföljelse, till den myndighet som sägs utöva denna förföljelse. Man uppmanar till lögn, man förvränger den sökandes egna uppgifter samt att man, i min mening, eventuellt gör sig skyldig till ett

grundlagsbrott. Man kan också finna att UN går emot sin egen praxis, då man bara 8 månader tidigare bedömt förhållandena i Iran, på ett helt annat sätt.

För att motivera mitt ställningstagande kommer jag här att citera UN: s beslutsmotivering bit för bit, och i anslutning till varje citat kommentera de relevanta tveksamheterna.

UN inleder med att bedöma A: s ”politiska verksamhet”,²⁸ alltså hennes påstådda kopiering av den förbjudna boken. Man konstaterar först att A: s trovärdighet i denna del, kan ifrågasättas, beroende på nämndens egna kunskaper om förhållandena i Iran. Motiveringen till detta är:

”Boken Satansverserna är mycket svår att få tag på i Iran. Med hänsyn till myndigheternas syn på boken framstår det som anmärkningsvärt att någon skulle ta risken att kopiera den på sin arbetsplats.”

En grundläggande princip i både den svenska och den internationella flyktingrätten är, som tidigare nämnts, den asylsökandes rätt till ”the benefit of the doubt”, med vilken menas att den asylsökandes uppgifter bör läggas till grund för bedömningen, när hans påståenden om förföljelse framstår som rimliga och de faktiska förhållandena inte kan klarläggas.²⁹ Dessutom har det i många förarbeten till den svenska utlänningslagen, understrukits att det är angeläget att flyktingrekvisiten tolkas extensivt.³⁰

UN har tolkat A: s berättelse, i denna del, till hennes egen nackdel. En sådan tolkning kan anses vara fullt möjlig, men för en objektiv bedömare synes möjligheten att historien är sanningsenlig, som minst lika trolig. Att boken är svår att få tag på, utesluter inte möjligheten att det finns en ”underjordisk” organisation som använder sig av den. Dessutom framstår det som mycket sannolikt att man kopierar den, varhelst det är möjligt, för framtida spridning. Detta framstår som sannolikt, just på grund av att boken är svår att få tag på.

Det faktum att A kopierade på sin arbetsplats framstår inte heller som särskilt anmärkningsvärt. Förmodligen är det inte särskilt många iranier som har en dylik apparat i sitt hem. UN fortsätter:

”Vidare borde A som uppgiven ansvarig för kopieringen på sin arbetsplats ha haft kunskap om hur man tar ut en handling som fastnat i kopieringsmaskinen”.

---

²⁸ Angående ”politisk verksamhet”, se senare del i detta avsnitt.

²⁹ Se bl. a. prop. 1979 / 80 : 96, sid. 88

³⁰ Se bl. a. prop. 1983 / 84 : 144, sid.36

Denna tolkning kan också sägas vara möjlig. Dock kan man peka på saker som ger stöd för en annan tolkning. En modern kopieringsapparat bör vara relativt enkel att hantera när det gäller uppkomna problem som detta. De äldre apparaterna var betydligt mer komplicerade. Har UN försökt utreda vilken modell som var aktuell i just detta fallet? Man kan åtminstone inte i beslutsmotiveringen se några tecken på en sådan utredning.

Vidare är det troligt att en iransk kvinna, generellt sett, inte gärna utför reparationsarbeten på en tekniskt avancerad maskin. Denna aspekt borde åtminstone diskuterats.

UN finner sedan att A:s uppgifter verkar vara konstruerade, och att hon tillrättat dem. Man finner därför, vid en samlad bedömning, att hon inte är trovärdig i sitt påstående om att ett återsändande skulle innebära förföljelse risk grundad på politisk verksamhet.

I min mening hade det varit fullt möjligt att låta A åtnjuta "the benefit of the doubt" i detta fall. UN har inte på något konkret sätt lyckats att vederlägga hennes uppgifter, och därför borde man, enligt ovanstående princip, lagt A:s berättelse till grund för sitt beslut.

UN inleder här efter sitt resonemang kring den återopade konversionen. Man börjar med att konstatera att den i Iran gällande shariaträtten, officiellt stadgar dödsstraff för de som konverterat från Islam. Vidare anför man:

" I ett fall under 1990- talet har konversionen- utöver andra anklagelser för brott- utgjort grund för utdömt dödsstraff enligt sharialagstiftningen. I detta fall har dödsdomen sedan upphävts av högsta domstolen. I några få andra fall har konvertiter på obekant sätt bragts om livet. Det har i samtliga fall rört sig om missionerande präster " .

Först skall konstateras att den återopade konversionen utgör ett s. k. sur- placeskäl. Med detta skall förstås att utlänningen under sin tid utanför sitt eget land har varit engagerad i sådana aktiviteter som fått till följd att han inte kan återvända till sitt hemland på ett säkert sätt. Ett sådant skäl kan också berättiga till status som konventionsflykting.³¹

Det faktum att A riskerar dödsstraff för sin konversion är i sig en omständighet som borde ha fått UN att strikt tillämpa gällande svenska lagar och internationella konventioner. Enligt 8 kap. 1 § utlänningslagen, får inte en avvisning verkställas till ett land där utlänningen riskerar att straffas med döden, tortyr eller annat kroppsstraff. Även art. 3 i EMRK,³² art. 3 i Tortyrkonventionen och art. 33 i Genèvekonventionen anses ha en liknande innebörd.

---

³¹ Hathaway, a.a. sid. 35

³² SOU 1974 : 88, sid. 23 f.

De iranska myndigheterna kan, med stöd i gällande iransk rätt, avrätta A så fort hon beträder iransk mark. En avvisning skulle uppenbarligen strida mot ovan nämnda lag och konventioner. Man skulle visserligen kunna hävda att nämnda lagrum fokuserar på verkställigheten och inte på själva beslutet. Mot detta kan dock anföras att det inte på någon punkt i beslutet nämns något om hinder mot verkställighet. Om nämnden i ett senare skede skulle finna att hinder mot verkställighet föreligger, har man ju dessutom indirekt erkänt, att A riskerar att straffas för sitt ”brott”. I sådana fall borde hon erkännas som konventionsflykting.

Man kan redan i UN:s inledande resonemang finna felaktigheter som är genomgående i hela beslutet. Dessa felaktigheter har med uppbyggnaden av resonemanget att göra. I syfte att underbygga sitt eget resonemang, använder UN sig av irrelevanta ”halvsanningar”. Efter att ha konstaterat att dödsstraff för konversion endast utdömts i ett fall under 1990-talet, tillägger man i nästa mening att denna dödsdom upphävts av Irans högsta domstol. Vad man inte säger, är på vilket sätt domen upphävts. Har personen blivit dömd till livstids fängelse istället? Har han (eller hon) frigivits eller kanske bara fått några års fängelse? Utan den informationen är det inte rättsligt relevant att hävda att dödsdomen har upphävts.

Att överhuvudtaget straffa A för hennes religiösa tro är inte godtagbart i ett demokratiskt samhälle, oavsett om straffet innebär avrättning, fängelse eller tortyr. Därför kan man inte avvisa A till Iran förrän det står helt klart att hon inte riskerar någon bestraffning av allvarigare karaktär.

Vad gäller risken för bestraffning kan man också anknyta till art. 3 i Tortyrkonventionen. Enligt art. 3.1 förbjuds en stat att avvisa någon till en annan stat, i vilken det finns grundad anledning att befara risk för tortyr. I art. 3.2 återfinns kriterier för fastställandet av en sådan grundad anledning. Bl. a. skall man beakta förekomsten av ett konsekvent handlingsmönster av grova, uppenbara eller talrika kränkningar av de mänskliga rättigheterna. Vad gäller förhållandena i Iran under år 1996, kan man i Amnesty Internationals Årsrapport³³ läsa om följande brott mot de mänskliga rättigheterna:

- Samvetsfångar
- Frihetsberövande utan åtal eller rättegång
- Icke korrekta rättegångar
- Tortyr och misshandel
- Försvinnanden
- Ett markant ökat antal avrättningar

I den uppdatering³⁴ som görs i slutet av varje år, kan man dessutom läsa att Amnesty försökt diskutera ett antal fall med de iranska myndigheterna. Dessa fall

---

³³ Amnesty International Årsrapport 1997, Internet, sid. 2 f.

³⁴ Amnesty International Årsrapport 1997, uppdatering, Internet, sid. 2

avsåg fångar i iranska fångelser som riskerade att bli avrättade på politiska eller religiösa grunder

I UNHCR: s rapport³⁵ om de mänskliga rättigheterna i Iran, kan man bl. a. läsa att en man ur Bahaifolket³⁶ dömts till döden för sin tro, den 2 januari 1996. Domen har visserligen inte ännu godkänts av den högsta domstolen, men det visar ändå att dödsdomar fortfarande avkunnas för religiösa ”brott”. Dessutom vet vi inte heller här, vad en eventuell ändring av dödsdomarna skulle innebära. UNHCR: s representant rapporterar också på samma sida, om omfattande grova kränkningar av de mänskliga rättigheterna gentemot ovan nämnda religiösa grupp. Han menar också att dessa kränkningar bara kan upphöra genom en betydande attitydförändring hos de iranska myndigheterna.

Det ovan uppräknade måste bedömas som ”ett konsekvent handlingsmönster av grova, uppenbara eller talrika kränkningar av de mänskliga rättigheterna”, och därför kan man på goda grunder hävda att Sverige bryter mot både svensk lag, EMRK , Tortyrkonventionen och Genèvekonventionen, vid ett återsändande av A. Det skall tilläggas att det framgår av beslutet att konversionen kommit till de iranska myndigheternas kännedom.

UN fortsätter med att konstatera att konvertiter på ett obekant sätt bragts om livet i några få andra fall. Därefter uppger man, närmast ursäktande, att det i samtliga fall rört sig om missionerande präster. Detta är i min mening, ytterligare en irrelevant ”halvsanning” som man tillagt endast för att underbygga sitt eget resonemang. Vad beträffar religionsbrott, har det ingen som helst betydelse om det är en missionerande präst eller, exempelvis en dövtum eremit som bragts om livet för sin tros skull. Det är envars rätt att ensam eller i gemenskap med andra, offentligt eller enskilt utöva sin tro.³⁷ Jag kommer att ytterligare kommentera detta vid ett senare tillfälle. UN fortsätter:

”Det är ovanligt att iranska asylsökande konverterar till kristendomen i andra länder än Nederländerna och Sverige. Enligt samstämmiga uppgifter från företrädare för kristna samfund i Iran föreligger inte några egentliga risker för förföljelse vid ett återsändande till Iran, för personer som åberopat konversion som asylgrund i Sverige. För tre – fyra år sedan skulle konvertiter troligen riskerat påföljder av olika slag för det fall konversionen kommit till myndigheternas kännedom i Iran. Det faktum att konversionen meddelats Irans ambassad i Stockholm anses inte heller kunna påverka riskbedömningen för dessa personer”.

---

³⁵ United Nations Commission on Human Rights – Report on the situation of Human rights in Iran. 21 March 1996, Internet, sid. 12

³⁶ Stor religiös grupp i bl. a. Iran.

³⁷ Se bl. a. MPR, art 18 och Hathaway, a. a. sid. 145 f.f

Den första meningen i detta stycke är ytterligare ett exempel på en ”halvsanning”, som UN begagnar sig av för att förstärka den negativa synen på A: s trovärdighet. Dessutom är den, i min mening, ett exempel på att UN använder sig av fördomar i sina beslutsmotiveringar. Om UN vill göra anspråk på att få kalla sig för en rätts-säker instans, måste man upphöra med att utan närmare motivering, uttrycka sig på detta sätt. Om påståendet hade varit välgrundat, hade det varit mycket enkelt att bifoga en förklaring där man, **dels** talar om hur man värderar denna omständighet, **dels varför** man värderar den på just det sättet och givetvis på vilka grunder (ex. statistik). I detta fallet går det inte heller att hänvisa till sekretess, vilket annars är en möjlighet som UN gärna begagnar sig av.³⁸ Statistiska uppgifter om asylsökande i olika länder kan knappast vara underställd sekretess.

En annan invändning mot ovanstående påstående är att varje asylsökande skall bedömas på individuell basis, inte som grupp.

UN påstår därefter att samstämmiga uppgifter från kristna samfund i Iran tyder på att förföljelse inte förekommer gentemot konvertiter, som återsänds till Iran. I vilket fall inte de senaste åren.

Det är fullt möjligt att företrädare för kristna samfund i Iran uttalat sig i denna riktning. Dock måste man beakta den möjligheten att dessa företrädare kan befinna sig i en sådan situation, att de knappast kan förmodas uttala sig i negativ riktning mot den iranska staten. Dyliga uppgifter bör inte ses som klara bevis för att förföljelse inte sker, utan istället bedömas som ett indicium, vilket skall vägas mot alla andra indicier i frågan. Sådana indicier kan bl. a. vara Amnestys och UNHCR: s landrapporter, den iranska lagstiftningen (dödsstraff för konversion), den asyl-sökandes egen berättelse, de iranska myndigheternas inställning, vilket kommer att kommenteras i samband med nästa citat av beslutsmotiveringen, samt UN: s egen praxis. I ett beslut taget 1995-05-09, har UN på två ställen klart uttalat vilka stora risker som föreligger för konvertiter i Iran (se fallet B). Det är mycket osannolikt att det iranska samhället skulle ha förändrats så radikalt på mindre än 8 månader, att en ändring av praxis hade ansetts befogad. I min mening bör alltså UN fästa vikt vid sina egna uttalanden. Detta bör vara särskilt viktigt när dessa uttalanden dessutom överensstämmer med objektiva bedömares rapporter. För övrigt kan tilläggas att tre av UN: s ledamöter³⁹ deltog i båda besluten.⁴⁰ UN fortsätter:

” Iranska myndigheter anser sig ha större problem med bl. a. det ekonomiska läget än att ha intresse för att förfölja enskilda personer som har konverterat till kristendomen. Det finns idag personer i Iran som där har konverterat från Islam till kristendomen och som deltar i kristen verksamhet utan ingripanden från iranska myndigheter.

---

³⁸ Förf. egen uppfattning

³⁹ Ordf. Fischerström, ledam. Håvik och von Essen

⁴⁰ Von Essen var skiljaktig i beslutet 1995-05-09, dock inte ifråga om risken för bestraffning.

Konversion från islam till kristendom är enligt iranska myndigheters syn på saken inte möjlig och en konversion som skett utomlands uppfattas av myndigheterna som ett "tekniskt" agerande i syfte att erhålla asyl, vilket vid ett återvändande därför inte medför att personen ifråga riskerar allvarligare trakasserier. Det i Iran utbredda s. k. "taqieh"-institutet som gör det legitimt att ljuga för att uppnå vissa syften, innebär en hög acceptansnivå vad gäller lögnen som ursäkt för vissa beteenden, såsom t. ex. att ha sökt asyl i väst."

UN citerar här de iranska myndigheternas syn på saken. Värdet av dessa uttalanden måste starkt ifrågasättas. Det finns förmodligen ingen stat i världen som öppet erkänner att man förföljer sitt eget folk och därmed bryter mot internationella förpliktelser. Dessutom brukar normalt, likartade utfrågningar utföras av ambassadpersonal som är stationerad i den aktuella staten. En av denna personals främsta uppgifter är dock att främja goda relationer mellan de två staterna, och därför kan man även ifrågasätta nämnda personals ihärdighet när det uppkommer känsliga frågeställningar, som det här är frågan om. UN har dock valt att inte ifrågasätta de iranska myndigheternas förklaring överhuvudtaget. Detta trots att förklaringarna för en objektiv bedömare, synes konstruerade och som dessutom aktualiserar ett antal frågor, som i vilket fall borde diskuterats i motiveringen. I mina ögon verkar A:s berättelse om kopieringen, betydligt mer trovärdig än de iranska myndigheternas förklaring av läget för konvertiter.

Den första invändningen gäller påståendet att iranska myndigheter anser sig ha större problem med ekonomin än att ha intresse för att förfölja konvertiter. Borde inte UN reagerat på denna formulering? De iranska myndigheterna påstår ju inte att man inte tänker fortsätta med trakasserier. Vad man säger är att man för närvarande inte prioriterar just denna fråga. Enligt 8 kap. 1 § utlänningslagen, får, som tidigare nämnts, inte Sverige sända någon till ett land där vederbörande på grundad anledning riskerar att straffas med dödsstraff, tortyr eller kroppsstraff. Även nämnda art. 3 i Tortyrkonventionen, art. 3 i EMRK och art. 33 i Genèvekonventionen stadgar detsamma. Förbudet är undantagslöst, både i utlänningslagen och i konventionerna.⁴¹ Enbart det förhållandet, att de iranska myndigheterna genom en dylik formulering, indirekt medger att man förföljer konvertiter i mån av ekonomi och intresse, medför att man på goda grunder kan misstänka att det finns en potentiell risk för förföljelse. UN borde i vilket fall ha diskuterat denna fråga i beslutsmotiveringen.

De iranska myndigheterna hävdar vidare att det idag finns konvertiter i Iran, som deltar i kristen verksamhet utan ingripanden från myndigheterna. Detta påstående kan också ifrågasättas på goda grunder. Att några konvertiter får vara ifred kan bero på många olika faktorer, t. ex. social eller ekonomisk ställning. Detta bety-

---

⁴¹ Prop. 1988 / 89 : 86 sid. 194

der inte att alla konvertiter åtnjuter samma rättigheter. Dessutom kan man inte av påståendet utläsa om ens dessa personer åtnjuter någon reell religionsfrihet. De iranska myndigheterna hävdar bara att personerna ”deltar i kristen verksamhet”, vilket mycket väl kan betyda att de får vara ifred så länge de håller sig för sig själva i någon mörk källarlokal. Detta betecknas i så fall, inte som religionsfrihet.⁴²

Det skall också framhållas att det relevanta vid en bedömning om förföljelse risk föreligger, inte är huruvida andra i samma situation blir förföljda, utan om den asylsökande själv löper en beaktansvärd risk att bli förföljd.⁴³ Att vara ensam utvald för förföljelse är ingen garanti för konventionsflyktingskap lika lite som att, det förhållandet att man tillhör en grupp som normalt inte förföljs, skulle utesluta detsamma.⁴⁴ Dock skall uppgifter om andra personer med samma grupptillhörighet givetvis tillmätas en viss betydelse när man avgör om den asylsökande kan sägas känna en välgrundad fruktan. Även uttalandet om att det idag finns personer i Iran som konverterat, borde således ha diskuterats, trovärdighetsbedömts och därefter placerats i ”vågskålen” tillsammans med alla övriga indicier i fallet.

De iranska myndigheterna fortsätter med ett uttalande som, dels kan tolkas som en motsägelse, dels som ytterligare ett indicium på att konvertiter inte behandlas på ett korrekt sätt. Efter att ha påstått att man inte har intresse för att förfölja konvertiter och att det finns konvertiter i Iran som man låter vara ifred, menar man plötsligt att en konversion från Islam till kristendomen inte är möjlig. Detta är, i min mening, en klar motsägelse och bör därför tolkas som en indikation på att man, från de iranska myndigheternas sida, inte tolererar personer som konverterat.

Man fortsätter med att påpeka att man uppfattar en konversion som skett utomlands, som ett ”tekniskt agerande” och som därför inte skulle medföra allvarigare trakasserier vid en återkomst. UN förefaller ha tolkat detta som en indikation på att det skulle vara riskfritt att återsända A till Iran.

Jag menar att man lika väl kan tolka uttalandet åt det motsatta hållet. En person, som vid sin återkomst, anger att konversionen varit ett tekniskt agerande riskerar tydligen inte några ”allvarigare” trakasserier. Man kan mycket väl, av detta sluta sig till att en person som agerar på ovanstående sätt, ändå får räkna med en viss mängd trakasserier av mindre allvarlig art. Vad händer då med en person som utnyttjar sin, i konventioner fastslagna, rätt till religionsfrihet och därmed står fast vid sin konversion? Mycket talar för att A, vid ett återsändande, löper en beaktansvärd risk att bli föremål för allvarliga trakasserier om hon utnyttjar sin rätt till religionsfrihet.

---

⁴² Hathaway, a.a. , sid. 145

⁴³ Hathaway, a.a. , sid. 92

⁴⁴ Se fotnot 42

När sedan de iranska myndigheterna tillägger att det finns en stor tolerans gentemot lögn i dylika fall, är detta något som än mer förstärker min kritik. Eftersom UN låter detta uttalande stå oemotsagt kan man misstänka att de håller med om detta, och därmed indirekt uppmanar en asylsökande till att tala osanning. I debatten kring asylpolitiken har det ofta framhävts att lögn från asylsökande ställer till stora problem för genomförandet av en rättvis asylpolitik. UN:s ställningstagande i fallet A, förbättrar inte utgångsläget i denna debatt. Om Sverige accepterar lögnen som ett instrument för en bekvämare avvisning, anser nog många asylsökande att en lögn även kan accepteras vid en ansökan om asyl eller uppehållstillstånd. Att vissa återsända konvertiter vid hemkomsten kanske uppger att de ångrat sig, är en helt annan fråga. Detta kan bero på många orsaker, exempelvis att man vill undvika förföljelse. UN fortsätter:

” Iranska medborgare som konverterat från Islam till en annan religion och som låter konversionen bli en personlig angelägenhet riskerar inte att bli föremål för myndigheternas intresse.”

Här skall först påpekas att det inte direkt framgår om detta är ett citat av iranska myndigheters uttalanden eller om det är UN:s uppfattning i frågan. Jag utgår dock från att det är de iranska myndigheternas uppfattning (detta gör jag, dels beroende av den efterföljande texten, dels för att jag innerst inne hoppas att UN inte gjort sig skyldiga till ett så uppenbart konventionsbrott).

Vad som i övrigt skall kommenteras i anslutning till detta citat, är till viss del en upprepning av vad som tidigare nämnts.⁴⁵ Religionsfrihet innebär inte att myndigheterna kan kräva att en person skall hålla sin tro för sig själv. Det är envars rätt att ensam eller i gemenskap med andra offentligt eller enskilt utöva sin tro. Detta stadgas bl. a. i MPR art. 18, och i EMRK art. 9.

Vad gäller offentligt utövande av religiös tro kan man även hänvisa till nämnda konventioners stadganden om yttrandefrihet. Sålunda stadgar art. 19:2 i MPR och art. 10 i EMRK, att yttrandefriheten innefattar rätt att mottaga, samla och sprida uppgifter och tankar utan begränsning av territoriella gränser. Ingen stats myndighet har alltså rätt att kräva en persons tystnad i religiöst hänseende. Ovanstående uttalande talar starkt för att A hyser en välgrundad fruktan (både subjektiv och objektiv) för förföljelse vid ett eventuellt återsändande.

Man kan också granska detta sista uttalande i ett *e` contrario* – resonemang. Den som låter konversionen förbli en personlig angelägenhet, riskerar inte att bli föremål för myndigheternas intresse, kan motsatsvis läsas att den som inte låter konversionen bli en personlig angelägenhet, kommer att bli föremål för myndigheternas intresse. Frågan är då, hur stort detta intresse blir? I min mening tyder uttalandet på att intresset kommer att bli stort. UN fortsätter:

---

⁴⁵ Se fotnot 41

” Sammanfattningsvis gör nämnden den bedömningen att en iransk medborgare som konverterar från Islam till en annan religion normalt inte behöver riskera sådana följder som föreskrivs inom shariarätten vare sig konversionen sker i hemlandet eller utomlands. Inte heller löper han eller hon någon beaktansvärd risk att till följd av konversionen utsättas för myndighetsingripanden eller andra allvarliga trakasserier. I den bedömningen ligger att iranska myndigheter på ena eller andra sättet fått vetskap om konversionen.”

Denna del skall utförligt kommenteras i en senare sammanfattande del. Kort kan bara sägas att jag finner denna bedömning mycket tveksam. UN fortsätter:

” I sammanhanget vill nämnden erinra om att regeringen i beslut den 24 augusti 1995 inte funnit skäl att upphäva utvisningen beträffande en iransk medborgare som konverterat från Islam till kristendomen under sin vistelse i Sverige (Ju 95 / 688).”

Detta uttalande av UN är ytterligare ett exempel på en ”halvsanning” som, ur ett rättssäkerhetsperspektiv, kan kritiseras på goda grunder. Det regeringsbeslut som UN hänvisar till är en ansökan om upphävande av domstols beslut om utvisning. I A:s fall rör det sig om en eventuell avvisning. Utvisning och avvisning är två skilda begrepp i utlänningslagens mening.⁴⁶ Man kan kort förklara skillnaden enligt följande: **Avvisning** används när en utlänning inte uppfyller de formella eller materiella krav som gäller för inresa och vistelse i Sverige. **Utvisning** betecknar avlägsnande av utlänningar som blivit kvar i Sverige sedan ett uppehållstillstånd har upphört att gälla, som begår brott av viss svårighetsgrad eller som utgör en fara för rikets säkerhet.⁴⁷

I det aktuella regeringsbeslutet rörde det sig om en person som under en tidigare villkorligt medgiven frihet, befunnits skyldig till ett grovt narkotikabrott som medfört ett fängelsestraff på 5 år. Personen har dessutom befunnits skyldig till narkotikabrott ytterligare en gång (förmodligen begånget under tiden i fängelset). Man kan sålunda konstatera att UN jämför en asylsökande (A), med en person som skall utvisas på grund av minst tre begångna brott, varav minst ett ansetts som grovt.

Vad gäller eventuella hinder mot verkställighet, föreligger endast en likhet mellan avvisning och utvisning, i utlänningslagens mening. I 8 kap. 1 § stadgas att verkställighet inte får ske till land där utlänningen riskerar att straffas med dödsstraff, kroppsstraff eller tortyr. Detta förbud är absolut och gäller således både avvisning och utvisning. Vad beträffar risk för förföljelse eller allvarliga trakasserier (Utl.L 8 kap. 2 §) är skyddet absolut endast för den som skall avvisas, utan att ha utgjort

---

⁴⁶ Se bl. a. prop. 1988 / 89 : 86, sid. 67 ff.

⁴⁷ SOU 1995 : 46, sid. 41.

någon fara för allmän ordning. Den som begått ett grovt brott här i Sverige, kan alltså under vissa omständigheter återsändas till ett land där han riskerar förföljelse eller trakasserier. Liknande regler gäller även i den internationella flyktingrätten.⁴⁸ Redan på denna grund kan man kritisera UN: s hänvisning till ovan nämnda regeringsbeslut.

Vidare kan man inte av regeringsbeslutet utläsa om personen ifråga åberopat konversion som grund för upphävandet. Sålunda kan man inte heller i beslutsmotiveringen, utläsa huruvida regeringen tagit hänsyn till denna fråga. Regeringen konstaterar i beslutet, endast att det krävs särskilda skäl för att en domstols beslut om utvisning skall kunna upphävas, och att man finner att sådana skäl inte föreligger. Man kan sålunda på goda grunder kritisera hänvisningen till regeringsbeslutet. Ur ett rättssäkerhetsperspektiv hade det åtminstone krävts en redogörelse av grundförutsättningarna i utvisningsärendet. (Dessutom har UN uppgett fel beteckning på regeringsbeslutet. Den rätta beteckningen skall vara JuN 95 / 688. Detta fel har upprepats i samtliga beslut, rörande iranska konvertiter som behandlats 1996-01-10.)

Det sista som skall nämnas om detta regeringsbeslut är frågan om vilken betydelse ett sådant beslut, principiellt, bör tillmätas. Oavsett vad en svensk regering må besluta, kan man uppenbarligen inte förändra de faktiska förhållandena i ett annat land. När det rör sig om förhållanden i andra länder bör UN, regelmässigt tillmäta objektiva organisationers (ex. UNHCR, Amnesty) bedömningar, den största tillförlitligheten. Beträffande förhållandena i Iran, verkar det som att Invandrarverkets, UN: s och regeringens uppfattning kolliderar med den gängse internationella uppfattningen.⁴⁹ Regeringens åsikter kan till viss del påverka tolkningen av de inhemska lagarna, men däremot inte påverka Sveriges skyldigheter enligt de internationella konventionerna. I vilket fall inte utan förhandlingar med övriga ratifikationsstater. Därför har ett regeringsbeslut en begränsad betydelse i de frågor som även regleras i den internationella flyktingrätten. UN fortsätter:

” Mot bakgrund av nämndens kunskaper om det iranska samhället och iranska medborgares förhållande till Islam gör nämnden slutligen den bedömningen, att seriositeten av en konversion från Islam till en annan religion som sker utomlands, t. ex. i anslutning till en asyl ansökan, starkt kan ifrågasättas.”

Med detta uttalande anser jag att UN återigen passerar gränsen för vad som kan anses acceptabelt i ett rättssäkert samhälle. Dessutom menar jag att man ”balanserar” på gränsen till grundlagsbrott.

---

⁴⁸ Se bl. a. Genèvekonventionen art. 33

⁴⁹ Se ARTIKEL 14, Tidningen från Flyktinggruppernas och Asylkommittéernas Riksråd (FARR), nr. 3 / 98 sid. 9-10.

UN inleder med att hävda att man innehar goda kunskaper om det iranska samhället. Oavsett om detta påstående kan betraktas som korrekt, kan det inte kritiseras med mindre än att man håller ett formellt förhör med varje ledamot av nämnden. Men när UN därefter hävdar att dessa kunskaper även innefattar de iranska medborgarnas förhållande till Islam, gör man sig skyldig till ett grovt övertramp. Man tillskriver sig själva en kunskap som man inte kan tillgodogöra sig med mindre än att man personligen frågat varje iransk medborgare om saken. Även om man hade haft skriftliga utsagor från ettusen iranska medborgare, där samtliga intygar att man aldrig skulle kunna tänka sig att konvertera, kan inte UN utesluta att den ettusenförsta iraniern är helt ärlig, när han påstår att han vill konvertera eller att han redan gjort det. Varje fall skall, som tidigare nämnts, prövas förutsättningslöst på en individuell basis.

Vid en närmare granskning av UN: s påstående i denna fråga, kan man bara finna två möjliga förklaringar till varför man tillskriver sig sådana övermänskliga kunskaper. Den första av dessa är, att man inom UN helt enkelt anser att alla asylsökande iranier är lögnare. Den andra förklaringen kan vara att UN delar de iranska myndigheternas uppfattning, om att en konversion från Islam inte är möjlig. Oavsett vilken förklaring man anser vara mest trolig, kan inte någondera anses vara acceptabel ur rättssäkerhetssynpunkt.

När UN vidare anser att en konversion starkt kan ifrågasättas, anser jag att man är farligt nära att begå ett grundlagsbrott. Detta ställningstagande stödjer jag på följande resonemang:

En svensk medborgare åtnjuter religionsfrihet, vilket bl. a. innefattar rätten att byta religion (RF 2 kap. 1 § p. 6). En utlännings rättigheter regleras i RF 2 kap. 20 §, där man i 2 st. p. 1 kan konstatera att han åtnjuter samma religionsfrihet som en svensk medborgare om ”*annat icke särskilt föreskrivs i lag*”. Någon sådan lag existerar inte. Därför måste UN i princip godta A: s påstående om att hon konverterat, på samma sätt som man måste godta svenska medborgares rättighet att byta religion utan att bli ifrågasatta.

Vad gäller flyktingar, fastställs också principen i art. 4 i Genèvekonventionen, där det stadgas att de fördragsslutande staterna skall tillerkänna flyktingar åtminstone samma behandling i religiöst hänseende, som tillkommer de egna medborgarna. Denna rätt har även dokumenterats i de ovan citerade artiklarna i EMRK och MPR. UN avslutar:

” A reste in i Sverige i december 1992 och ansökte om asyl. Hennes ansökan lämnades utan bifall av invandrarverket i april 1994. Enligt egen uppgift började hon därefter intressera sig för kristendomen. Hon deltog så småningom i kristna gudstjänster och hon döptes i september 1995.

Med hänsyn till vad som nu anförts anser nämnden att det inte kan uteslutas att den av A åberopade konversionen skett främst i syfte att få uppehållstillstånd i Sverige. Under alla omständigheter är förhållandena sådana att hon vid ett återvändande till hemlandet inte riskerar att utsättas för asylgrundande myndighetsingripanden eller andra allvarliga trakasserier.

A är således inte att betrakta som flykting enligt 3 kap. 2 § utlänningslagen (1989:529). Inte heller föreligger sådana omständigheter som avses i 3 kap. 1 § 3 samma lag.

Inte heller i övrigt finns skäl att bevilja uppehållstillstånd.

Återreseförbudet bör i enlighet med gällande praxis förlängas till att gälla två år från nämndens beslut.”

För att ytterligare misstänkliggöra A: s trovärdighet avslutar UN med att förvränga hennes egna uppgifter. Man hävdar att A, enligt egen uppgift, börjat intressera sig för kristendomen först efter avslagsbeslutet från invandrarverket. Av detta drar man sedan slutsatsen att det inte kan uteslutas att konversionen skett främst i syfte att erhålla uppehållstillstånd i Sverige.

Vid en kontroll av vad A åberopat under rubriken ”yrkanden m. m.”, kan man bl. a. läsa följande: ”A har vidare åberopat att hon i Sverige kommit i kontakt med Svenska kyrkan och Evangeliska fosterlandsstiftelsen. Hon har sökt sig till den kristna kyrkan, vilket är ett led i en utveckling som började redan i Iran och som är i enlighet med hennes trosuppfattning.”

Tyvärr måste man här konstatera att UN gör sig skyldiga till en förvrängning som kan betecknas som grov. Eftersom A: s berättelse inte överensstämde med det tänkta resultatet, har UN helt enkelt skapat en ”ny” sanning och därefter dragit en slutsats med stöd av denna. Ett sådant förfarande är inte acceptabelt !

I ett fall som detta, där trovärdigheten har en stor betydelse, bör den utredande myndigheten även företa en helhetsbedömning.⁵⁰ En sådan bedömning har inte gjorts, i vilket fall inte uttryckligen.

Vid en sådan bedömning kan man bl. a. ta hänsyn till om den asylsökande har släkt kvar i landet, från vilket han flytt. Om så är fallet kan detta vara en indikation på att han talar sanning, då han sannolikt inte vill utsätta de kvarvarande släktingarna för onödiga risker på grund av hans egna lögnar. Man kan av invandrarverkets och UN: s beslut förstå att A, i vilket fall har syskon, föräldrar, farbror och fästman kvar i Iran. Detta borde indikera en viss trovärdighet.

---

⁵⁰ Se Hathaway, a. a. sid. 38, där Hathaway visserligen resonerar kring politiska aktiviteter, men samma helhetsbedömning bör kunna även appliceras på ett politiskt – religiöst fall som detta.

Vidare bör man undersöka om den asylsökandes handlande i det tilltänkta asyl-landet, ligger i linje med hans handlande innan han lämnade hemlandet. Om så är fallet kan detta vara ytterligare en indikation på att han talar sanning. UN härleder A: s påstådda kopiering till omständigheter av politisk art. Detta är förvisso korrekt, men man skulle likaväl kunnat härleda kopieringsverksamheten till omständigheter av religiös art, då boken Satansverserna främst är ett angrepp på den religiösa kulturen i Iran. Vid en sådan bedömning hade man, med fog, kunnat påstå att A: s aktiviteter i hemlandet legat väl i linje med hennes aktiviteter (konversionen) i Sverige. Även detta kan sägas indikera trovärdighet.

Man kan även undersöka om personen verkar ärlig i sin ”nya” åsikt. A har i intyg från två olika kristna kyrkor visat att hon aktivt deltagit i den ena kyrkans sammankomster, och även deltagit i gudstjänster i den andra, sedan åtta månader tillbaka. Hon är dessutom döpt i Svenska Kyrkan, där hon också är medlem. Nämda intyg bevisar visserligen inget ifråga om hennes aktiviteter i Iran, och ej heller kan de bevisa vad hon nu tänker innerst inne. Däremot kan intygen, i vilket fall, inte användas som indikation mot A: s trovärdighet. Tillsammans med övriga indikationer, kan man istället finna ett mönster i hennes handlande som kan betecknas som konsekvent. UN borde, i vilket fall, ha företagit en sådan helhetsbedömning, samt redovisat resultatet av denna.

UN gör en första sammanfattande bedömning (som tidigare citerats på sid 37 i uppsatsen) där man drar slutsatsen att A normalt inte behöver riskera de följder som föreskrivs inom shariarätten (dödsstraff). Inte heller löper hon, enligt nämnden, någon beaktansvärd risk att utsättas för andra allvarliga trakasserier eller myndighetsingripanden. Därefter får man känslan av att UN:s ledamöter själva inser att underlaget för ett avslagsbeslut är otillräckligt. Således tillägger man en hänvisning till ett regeringsbeslut som, i vilket fall, inte kan anses vara det mest relevanta i sammanhanget. Vidare tillskriver man sig själva parapsykologiska kunskaper och ifrågasätter A: s tillförlitlighet med ledning av dessa. För att ytterligare ”svartmåla” A, förvränger man slutligen hennes egen berättelse, så att den passar bättre in på beslutet.

Med hjälp av en tveksam hänvisning, en mycket tveksam nyfunnen kunskap samt en grov förvrängning gör UN sedan en ny sammanfattning, där hotet om dödsstraff, som A tidigare normalt inte behövde riskera, har eliminerats till den grad, att det inte längre ens behöver kommenteras. A: s trovärdighet har ytterligare försämrats och avslutningsvis konstaterar nämnden att A inte under några omständigheter, riskerar att utsättas för någon form av myndighetsingripanden eller allvarliga trakasserier.

Det vore mycket bekvämt om man på ett dylikt sätt kunde ”trolla bort” de människorättskränkningar som, enligt rapporter från objektiva bedömare,⁵¹ förekommer i Iran. Tyvärr är det nu inte så enkelt, och i min mening visar UN, genom sitt agerande, prov på en inställning som inte kan uppfattas som annat än nonchalans inför rättssäkerhetskravet inom utlänningsrätten.

5.4 Sammanfattning – Fallet A

Jag tänker under denna punkt försöka göra en sammanfattning, **dels** av vad som krävs för asylgrundande flyktingskap enligt 3 kap. 1-2, 4 §§ utlänningslagen och enligt Genèvekonventionen art. 1, **dels** av vad A anfört till stöd för flyktingskap och **dels** varför utgången i målet kunde, eller borde, blivit en annan. Jag begränsar genomgången till de punkter som kan vara aktuella i A:s fall. Därefter skall jag söka några förklaringar till varför utgången i målet blev som den blev.

Med asyl avses uppehållstillstånd som beviljas utlänningsvärd där han är flykting (Utl.L 3 kap. 1 § p.1) eller han, utan att vara flykting, inte vill återvända till sitt hemland på grund av de politiska förhållandena där och kan åberopa tungt vägande omständigheter till stöd för detta (Utl.L 3 kap.1 § p.3). En sådan utlänningsvärd har rätt till asyl (Utl.L 3 kap. 4 § 1 st.). Vad som avses med flykting definieras både i utlänningslagen (3 kap. 2 §) och i Genèvekonventionen (art. 1) och anses ha ungefär samma betydelse i båda.

Sålunda är en flykting en person som **befinner sig utanför det land** som han är medborgare i, därför att han känner **en välgrundad fruktan för förföljelse** på grund av sin **religiösa eller politiska uppfattning** och på grund av sin fruktan inte vill **begagna sig av detta lands skydd**.

Att A befinner sig utanför det land som hon är medborgare i och att hon på grund av sin fruktan inte vill begagna sig av detta lands skydd är två kriterier som otvetydigt är uppfyllda. Frågan är om denna fruktan är välgrundad och om förföljelsen i så fall beror på hennes religiösa eller politiska uppfattning.

För att en fruktan skall anses vara välgrundad krävs att både ett subjektivt och ett objektivi element bekräftar detta. Det subjektiva elementet innebär att personen verkligen känner fruktan inom sig.⁵² Det objektiva elementet innebär att den förföljelse, som utlänningsvärd påstår sig riskera i hemlandet, bör uppfattas som sannolik.⁵³ För att fastställa sannolikheten bör man ta del av rapporter från oberoende källor och därefter bilda sig en egen uppfattning om förekomsten av kränkningar

---

⁵¹ UNHCR, Amnesty m. fl.

⁵² Detta innebär dock inte att en modig person är mindre skyddsvärd än en person som har lätt för att känna ängslan. Se även Hathaway, a. a. sid. 69 ff.

⁵³ Melander – Nobel, ”Handbok i invandrarrätt”, 1984, sid. 26

av de mänskliga rättigheterna.⁵⁴ Om det förekommer talrika kränkningar och om personen tillhör en utsatt grupp som löper en beaktansvärd risk att bli offer för dessa kränkningar bör utgångspunkten vara att fruktan för förföljelse är välgrundad ända till dess motsatsen bevisats.⁵⁵ Det skall tilläggas att förföljelsen skall vara av en viss intensitet för att vara asylgrundande.

Vad gäller A: s ”politiska” verksamhet (kopieringen av boken *Satansverserna*), kan det på goda grunder hävdas att hon har anledning att känna fruktan, förutsatt att hon talat sanning. Det subjektiva elementet är alltså uppfyllt. Vid fastställandet av det objektiva kriteriet bör man, **dels** ta fasta på de rapporter som föreligger från bl. a. UNHCR och Amnesty, vilka båda indikerar att talrika människorättskränkningar förekommer i Iran, **dels** ta fasta på det faktum att UN, i samband med resonemanget kring den påstådda kopieringen, indirekt bekräftar att man vet vad som händer den person som befattar sig med den förbjudna boken (se sid. 30 i uppsatsen). I samma mening bekräftar UN också att man är medvetna om att en sådan eventuell förföljelse skulle uppnå en tillräcklig intensitet samt att förföljelsen i så fall beror på A: s ”politiska” uppfattning.

A uppfyller, i min mening, alla kriterier för flyktingstatus redan på politisk grund, och borde därför beviljats asyl som konventionsflykting. Rapporterna från Iran indikerar att kränkningar förekommer och detta borde inneburi att A skulle presumeras vara skyddsbehövande. Därmed skulle UN bli tvungna att motbevisa hennes påståenden. Detta har man, i min mening, inte lyckats med. Istället väljer man att ifrågasätta hennes trovärdighet på, som jag tidigare redovisat, mycket svaga grunder och därmed sätter man både utlänningslagen och Genèvekonventionen ur spel.

Vad beträffar den återopade konversionen, blir de två första otvetydiga kriterierna, likaledes här, uppfyllda. Den subjektiva delen av kriteriet för välgrundad fruktan för förföljelse, bör också anses uppfyllt. Vad gäller den objektiva delen kan det bara konstateras att UN inte ens gjort ett försök till kontroll. Talrika kränkningar och, ett i lagen föreskrivet, dödstraff för konversion är bara några objektiva fakta som, vid ett beaktande, kunde påverkat utgången i ärendet. Istället har man valt att fråga de iranska myndigheterna om man har ” för avsikt att förfölja” personer i A: s ställning. Detta, tillsammans med ett antal ogrundade påståenden, förvrängningar av fakta, delvis irrelevanta uppgifter och påståenden om att man minsann vet mer om iranska medborgares förhållande till Islam än vad de själva vet, gör att man återigen lyckas sätta utlänningslagen och Genèvekonventionen ur spel. A uppfyller, i min mening, kriterierna för flyktingstatus även på religiösa grunder. UN har, i vilket fall, inte lyckats göra troligt att A inte riskerar allvarlig bestraffning vid en återkomst till Iran.

---

⁵⁴ Wikren / Sandesjö, a. a. sid. 277 f.

⁵⁵ Hathaway, a. a. sid. 80

Något som ytterligare pekar på att beslutet är tveksamt, är det faktum att det inte förekommer några som helst hänvisningar till uttalanden i förarbeten, vilket är en metod som UN gärna använder sig av, och som visar att lagen, i praxis, tolkas på det sätt som lagstiftaren tänkt sig.

Vad gäller asylskälen i 3 kap. 1 § p. 3 (de- factoskälen), är det svårare att finna en juridisk hållbar argumentation. Om man som UN anser att A inte är att betrakta som flykting, beroende på att hon är oseriös i sin konversion och att hon ljuger om sin politiska verksamhet, och eftersom inte ens en seriöst menad konversion hade inneburit en risk för förföljelse i nämndens mening, uppkommer givetvis problem med att hitta några tungt vägande omständigheter, som skulle kunna motivera ett de- factoflyktingskap enligt ovan nämnda lagrum. Möjligen kan man av politiska skäl erkänna A som de- factoflykting, om det förhåller sig på det sättet, att man egentligen anser att A har rätt till en fristad, utan att man direkt vill peka ut Iran som ett land som kränker de mänskliga rättigheterna.

Ett sådant tillvägagångssätt bör dock inte uppmuntras, då det är ett mycket tveksamt handlande som inte har någonting med juridik eller rättssäkerhet att göra. Alla skall vara lika inför lagen, oavsett om man kommer från ett land som svenska myndigheter öppet vågar kritisera eller inte. De- factoflyktingskapet skapades inte för utgöra en politisk reträttväg. Man kan också på goda grunder påstå att det på lång sikt är både folkrättsligt och ekonomiskt motiverat att erkänna konventionsflyktingar från länder som Iran. Om många andra länder vågar göra likadant, kommer det att skapa ett tryck utifrån som kan innebära att en långsam demokratiseringsprocess kan komma att tidsmässigt accelerera. Detta i sin tur innebär, att flyktingströmmarna från dessa länder med största sannolikhet kommer att avta och därmed görs både humanitära ”vinster” och stora ekonomiska besparingar i de större asylländerna.

Vad beträffar tänkbara förklaringar till utgången i målet, kan man inledningsvis konstatera att det skulle kunna innebära stora påfrestningar för den svenska samhällsekonomin, om UN skapade en praxis som innebar att varje iranier som åberopade konversion som asylskäl, automatiskt skulle betraktas som konventionsflykting och därmed få permanent uppehållstillstånd i Sverige. Om man betraktar detta konversionsfall (tillsammans med 4 andra beslut, tagna samma dag) ur denna aspekt kan man finna en tänkbar förklaring till utgången. Detta kan dock inte betraktas som en ursäkt. Enligt både svensk utlänningslag och Genèvekonventionen, ingår förföljelse på religiösa grunder i de skäl som skall godtas som flyktinggrundande. Vid bedömningen av sådana skäl får inte Sverige ta någon som helst hänsyn till landets mottagningsresurser.⁵⁶ Vid en jämförelse mellan de fem besluten som UN tagit den 10 januari 1996 och beslutet från den 9 maj 1995 (som senare skall kommenteras), kan man på goda grunder misstänka att UN först och främst tagit hänsyn till nämnda resurser. För att undvika att skapa en praxis som riskerat

---

⁵⁶ SOU 1995 : 46, sid. 38

att äventyra dessa resurser har man, i 1996 års beslut, systematiskt dementerat alla uttalanden i 1995 års beslut, så att dessa inte skall kunna återopas i framtida asylsökningar gällande iranska konvertiter. Att ett land som ratificerat Genèvekonventionen, på detta sätt kan radera ut betydelsen av vissa begrepp i densamma, var förmodligen inte tänkt att vara möjligt, när förarbetet till konventionen genomfördes.

En annan förklaring till utgången i målet kan, som tidigare nämnts, vara att Sverige av politiska skäl, inte vill peka ut Iran som ett land som kränker de mänskliga rättigheterna. Till det som tidigare sagts, vill jag bara tillägga ett par saker. Den första är det faktum att Sverige redan genom 1995 års majbeslut, har pekat ut Iran. Att personen i det fallet ändå erhöll uppehållstillstånd på grund av humanitära skäl, bör inte i detta sammanhanget, tillmätas någon avgörande betydelse. I motiveringen uttalas tydligt att konvertiter i Iran löper risk för förföljelse.

Ett annat påpekande som bör göras, är att svenska myndigheter i beslutet kan hänvisa till rapporter från oberoende organisationer. Om man t. ex. hänvisar till Amnestys årsrapport, är det ju inte Sverige som pekar ut Iran, utan Amnesty. Ett av syftena med dylika organisationer är, att de inte behöver ta några politiska eller ekonomiska hänsyn, vid sammanställandet av sina landrapporter.

Nästa tänkbara förklaring till utgången i målet är att UN menar att förhållandena, vad gäller mänskliga rättigheter i Iran, har förbättrats. Förhållandena i ett land är inte statiska. Nya bedömningar bör göras med jämna mellanrum. Med tanke på avslutningen av UN:s motivering, förefaller denna förklaring också möjlig. I min mening är dock denna slutsats, i sådana fall, något förhastad. Enligt de rapporter från 1996, som tidigare redogjorts för, har inte förhållandena förbättrats så markant som borde varit fallet. I A:s fall borde det minst krävas att den förföljande regimen har avsatts, och att den nya regimen, **dels** utmönstrar dödsstraffet för konversion ur lagstiftningen, **dels** officiellt erkänner en reell religionsfrihet i landet. Dessutom bör alla objektiva rapporter från Iran påvisa en kraftig förbättring av respekten för de mänskliga rättigheterna, särskilt de som kan sättas i samband med en fri religionsutövning. I min mening bör också dessa rapporter ha pekat åt samma håll under minst 2-3 år, för att man med säkerhet skall kunna utesluta att en person riskerar förföljelse.

I övrigt skall jag kommentera några mindre saker som delvis kan förklara utgången i målet. På några ställen har jag kritiserat UN för att man inte resonerat om vissa problem. Det finns givetvis möjligheter att man ändå gjort så, dock utan att inkludera resonemanget i beslutsmotiveringen. Om så är fallet, är detta utelämnande snarast ett tecken på nonchalans inför rättssäkerhetskravet. I något fall kan förfarandet möjligen försvaras med hänsyn till de sekretessregler som gäller på området. Detta kan dock inte förklara alla utelämnanden.

Vidare skulle det kunna hävdas att de iranska myndigheternas uttalanden är klumpigt citerade. Även en sådan förklaring skulle dock tyda på samma nonchalans som ovan. När det handlar om beslutsavgörande uppgifter, får det inte uppkomma några ”slarvfel”. Fallet A är, i min mening, principiellt mycket viktigt och måste därför förväntas innehålla en väl genomförd grundutredning samt en genomtänkt och väl formulerad motivering.⁵⁷

Avslutningsvis finns också möjligheten att A ljugar om hela sin situation och att UN har klara bevis för detta, men som man på grund av sekretesskäl inte kan redovisa i beslutsmotiveringen. Om så är fallet, visar det tyvärr att sekretess har företräde framför rättssäkerhet. Detta skulle också indirekt påvisa att politiska och handelsekonomiska hänsyn har företräde framför respekten för de mänskliga rättigheterna. Vad gäller sanningshalten i A:s berättelse, kan dock hävdas, att den inte på något sätt motbevisats av UN, åtminstone inte officiellt.

5.5 Fallet B

Detta fall kommer att beskrivas på ett mera kortfattat sätt, då tveksamheterna ur en rättssäkerhetssynpunkt inte visar sig på samma tydliga sätt som i det föregående fallet. Vissa oklarheter finns dock, både i fallet som sådant och i jämförelse med fallet A. Det skall dock påpekas att Invandrarverkets bedömning i fall B, inte ter sig lika stötande som i fall A. Man kan därför inte direkt påstå att invandrarverket gjort en felaktig bedömning i sitt beslut. Detta betyder dock inte att B:s berättelse skall anses som orimlig.

Jag koncentrerar mig därför på vissa intressanta delar av beslutet, av vilka några har samband med fallet A.

5.6 Fallet B – Bakgrund

B reste in i Sverige den 17 oktober 1992. Han ansökte om asyl den 19 oktober samma år, under åberopande av politisk förföljelse i hemlandet. Han uppgav att han under 1982-84 delat ut flygblad för Mujahedins⁵⁸ räkning. För detta fängslades han under en månad och utsattes även för misshandel. Han var då endast 14 år gammal. 1989 började han arbeta på ett tryckeri som tryckte regimfientliga böcker. Under augusti-september 1992 delade han ut flygblad som innehöll texter ur dessa böcker. B greps på nytt i september 1992. Han misshandlades och förhördes under fyra dagar, varefter han släpptes efter påtryckningar från en inflytelserik mulla⁵⁹ som var god vän med hans farfar. Efter detta höll han sig gömd

---

⁵⁷ Samma bör givetvis, i princip, gälla för alla beslut. Motiveringen i Fallet A har dock blivit en standardmotivering. På sådana bör man kunna ställa än högre krav.

⁵⁸ Politisk rörelse i Iran.

⁵⁹ Präst inom Islam.

hos en kamrat och lämnade sedermera Iran med hjälp av en falsk passhandling. Han flög till Sverige via New Delhi, Rom och Köpenhamn.

I ärendet har B ingivit och åberopat ett stort antal handlingar, varav fem stycken anges vara kallelser till förhör på olika myndigheter såsom gendarmerier, åklagarmyndigheter och den islamska revolutionära domstolen.

5.7 Invandrarverkets bedömning

Invandrarverket inleder bedömningen (1993-11-10) med att konstatera att B i den s. k. B- utredningen,⁶⁰ sagt att han första gången fängslades 1984 medan han i biträdets inlägga uppgett att det var 1982. Därför ifrågasätter man om han överhuvudtaget varit fängslad. Oavsett hur det förhöll sig med den saken ansåg man att den påstådda fängelsevistelsen låg cirka 10 år tillbaka i tiden och att B därför under lång tid inte varit föremål för myndigheternas intresse. Inte förrän helt kort före avresan till Sverige.

Därefter konstaterar man att ” enligt vad som är känt för Invandrarverket förekommer det i Iran ingen opposition av det slag B talar om.” Därför ifrågasätter man hans uppgifter i denna del. Man fortsätter med att påtala att myndigheternas eventuella intresse för B varit begränsat, eftersom han frigivits redan efter fyra dagar, vid det senaste gripandet. Därefter menar man att B: s påstådda verksamhet vid tryckeriet kan ifrågasättas, eftersom tryckeriet fortfarande var i drift (vid tillfället för beslutet).

De kallelser som B åberopat ifrågasätts på två grunder. Dels på grund av att kallelserna utgörs av mycket dåliga fotokopior, dels på grund av att de iranska myndigheterna troligen inte skulle skicka kallelser till honom, om de verkligen var intresserade av att få tag på honom.

Man avslutar sedan med att påtala att det inte är troligt att B lämnat Teherans flygplats på det sätt han uppger, på grund av den rigorösa kontroll som sker där. Man avslår därför ansökan om asyl och finner inte heller några andra skäl att bevilja B uppehållstillstånd.

5.7.1 Kommentar till Invandrarverkets bedömning

I fallet A inledde Invandrarverket med att ifrågasätta A: s trovärdighet, på grund av att hon väntat några dagar innan hon sökte asyl. När B anlände till Sverige, dröjde även han några dagar med att lämna in sin asylansökan, utan att det ledde

---

⁶⁰ Utredning som görs av handläggare på Invandrarverket.

till någon kommentar från Invandrarverkets sida. Detta var dock, i fallet B, en korrekt bedömning. En sådan försening bör inte diskvalificera en asylsökandes flyktingskäl i övrigt.

Man måste dock fråga sig, vilken orsak det kan ha funnits till att de båda fallen, i denna del, behandlades så olika? Möjligen kan detta bero på att Invandrarverket ansåg att B:s berättelse innehöll tillräckligt många oklarheter för ett avslagsbeslut, och att man därför inte behövde förstärka misstroendet ytterligare. Man kan dock inte hävda att Invandrarverket lärt sig av sitt misstag, då beslutet i fallet A är taget efter beslutet i fallet B.

Den mest troliga förklaringen är dock att man använder sig av olika arbetsmetoder på Invandrarverkets olika enheter (fallet A är handlagt på asylbyrå väst medan fallet B är handlagt på asylbyrå syd). Mänskligt sett är en sådan differentiering förståelig, men sett ur ett rättssäkerhetsperspektiv är det givetvis inte önskvärt. I en okomplicerad fråga som detta är, bör de olika utredarnas handläggning vara styrda av centrala riktlinjer.

Invandrarverket inleder bedömningen av B:s fall med att ifrågasätta om B överhuvudtaget varit fängslad i början på 1980-talet. Detta beroende på att B lämnat oklara uppgifter om året (1982, 1984) vid olika tillfällen. Detta ifrågasättande kan försvaras, men man bör ta hänsyn till att vissa språkförvecklingar kan inträffa. Vidare bör man också ta hänsyn till att man i Iran använder sig av en helt annan tideräkning än Sverige. Enligt deras tideräkning befinner vi oss nu någonstans på den senare delen av 1300-talet. Det blir således ett dubbelt översättningsproblem, där det är förståeligt att oklarheter kan uppkomma. Här skall dock sägas att Invandrarverket, i denna del, behandlat uppgifterna på ett godtagbart sätt, och därmed inte tillmätt oklarheterna någon avgörande betydelse.

Tyvärr gör Invandrarverket, i nästa del av bedömningen, sig skyldiga till en felbedömning som i bästa fall kan betecknas som okunskap. Man påstår att man inte känner till att det, i Iran, förekommer någon politisk opposition av det slag som B talar om. Att detta är ett diskutabelt uttalande är förmodligen de flesta objektiva bedömare överens om. Att det förekommer politisk opposition i alla länder, måste anses som ett s. k. notoriskt fakta, d. v. s. något som är så självklart att det inte ens behöver bevisas. Jag har svårt att tänka mig att sådan information skulle ha undgått handläggarna på Invandrarverket. I vilket fall hade en sådan uppgift varit mycket enkel att kontrollera, genom bl. a. internationella rapporter, och därmed kan man på goda grunder påstå att verket brutit mot sin ålagda utredningsplikt.⁶¹

När Invandrarverket därefter resonerar kring det frisläppande som följde på det senaste gripandet, drar man en tveksam slutsats. B har förklarat att han släpptes

---

⁶¹ Se fotnot 8.

efter påtryckningar från en inflytelserik person. Av detta drar verket slutsatsen, att myndigheternas eventuella intresse för B varit begränsat. Detta är inget direkt fel, men i min mening borde man även diskuterat förekomsten av "vänskapskorruption", innan man drar någon säker slutsats.

Man resonerar sedan kring B: s verksamhet vid tryckeriet samt innebörden av, och äktheten i, de kallelser som B ingivit som intyg. I denna del är det svårt att kritisera Invandrarverkets handläggning. Detta är dock inte någon garanti för att man gjort en korrekt bedömning. Det betyder bara att ifrågasättandet inte direkt går att bemöta med beslutsmotiveringen som enda informationskälla.

Härefter kommer ånyo ett av Invandrarverkets mera tveksamma uttalanden. Man påstår att det inte är troligt att B kunnat lämna Iran från flygplatsen i Teheran med hjälp av en falsk passhandling, eftersom man har kännedom om den rigorösa kontrollen där.

Utan att ha någon direkt kunskap i ämnet, förefaller det för mig, vara högst sannolikt att man, även från Teherans flygplats, kan ta sig ur landet. Det mesta är möjligt med hjälp av mutor, kontakter och eventuellt lite tur. En sådan möjlighet bör, i vilket fall, inte uteslutas. Med Invandrarverkets resonemang i denna fråga skulle man, i princip, kunna direktavvisa alla iranier som flytt via flygplatsen i Teheran, på grund av att deras asylansökningar är uppenbart ogrundade. Om en person uppger att han flytt via nämnda flygplats, måste ju detta betyda att han inte är eftersökt av myndigheterna, och eftersom han inte är eftersökt har han, enligt verket, inget behov av skydd här i Sverige.

Invandrarverket bör kanske se över sina rutiner, vad gäller inhämtande av information. Om det förekommer oegentligheter, är uppgifter från myndigheter inte speciellt relevanta som beslutsunderlag. Information om eventuella mutor och vänskapskorruption är inget som man kan inhämta via officiella kanaler. Detta behöver dock inte betyda att sådant inte förekommer.

Man avslår därefter B: s asylansökan på grund av att man anser att hans rädsla för förföljelse vid ett återsändande, är mycket överdriven. Man finner inte heller någon annan grund för uppehållstillstånd.

5.8 UN: s bedömning

B överklagade till UN. Han har i överklagandet preciserat vissa delar av oklarheterna kring sin politiska verksamhet. Han åberopar också att han har konverterat till kristendomen och att han meddelat detta till Irans ambassad i Stockholm. Ett intygande om att konversionen är seriöst menad, har lämnats direkt till UN av en komminister.

UN (ordf. Fischerström och Råberg, ledam. Poromaa, Liljegren, Håvik och von Essen) har 1995-05-09, bedömt B: s fall på samma sätt som Invandrarverket, vad gäller den politiska delen. Man konstaterar därefter att B låtit döpa sig och erhållit undervisning i den kristna tron, och att ett påstående om en genomförd konversion inte bör kunna ifrågasättas, för att det skall kunna accepteras som asylgrundande.

Därefter säger man (som tidigare citerats i samband med fallet A) att konvertiter i Iran löper risk för allvarlig bestraffning, och att ett åberopande av konversion därför kan få stor betydelse för utgången i målet, förutsatt att den är allvarligt menad. Man tillägger att en åtgärd vidtagen i syfte att öka utlänningens möjligheter att stanna i Sverige har av nämnden inte ensamt ansetts kunna tillmätas betydelse vid bedömningen av hans behov av skydd här. Man framlägger sedan ett antal argument, vilka skall rättfärdiga ifrågasättandet av en konversion som skett utomlands. Dessa kan enligt UN bl. a. vara att utlänningen ursprungligen åberopat andra skäl, att han bara vill förbättra sina chanser att få ett uppehållstillstånd, att han utnyttjat och förringar värdet av dopet samt att det inte stärker utlänningens trovärdighet att konversionen skett efter Invandrarverkets avslagsbeslut och att han dessutom självmant meddelat konversionen till Irans ambassad. UN påpekar också vikten av att dopförrättarna agerar med stor övertygelse om den blivande konvertitens ärliga avsikter. Man hänvisar dessutom till ett pastoralt brev från Svenska kyrkans biskopar, där Biskopsmötet 1992 sägs ha utarbetat riktlinjer för ” de kyrkliga handlingarna i mötet med invandrare”, där det bl. a. sägs framhållas att dop inte bör ske i dylika fall, förrän asylfrågan är löst.

UN gör en samlad bedömning av B: s trovärdighet, där man finner att konversionen skett endast i syfte att möjliggöra för honom att erhålla ett uppehållstillstånd. Man avslår därför överklagandet ifråga om flyktningförklaring och resedokument. Härfter upprepar man vad som är känt om den risk för förföljelse som konvertiter löper i Iran, oavsett av vilken anledning den skett. Man finner att det inte kan uteslutas att B riskerar kroppslig bestraffning vid ett återsändande. Därför föreligger särskilda skäl, enligt 2 kap. 5 § 1 st. 3 utlänningslagen, att med stöd av 2 kap. 4 § 2 samma lag bevilja uppehållstillstånd av humanitära skäl. Ledamoten von Essen var skiljaktig och ansåg att uppehållstillståndet borde tidsbegränsas.

5.8.1 Kommentar till UN: s bedömning

Man kan inleda med att konstatera att UN även i detta fall, balanserar på gränsen till vad som skulle kunna betecknas som ett grundlagsbrott, i religionsfrihetssynpunkt. I min mening överskrider man också denna gräns, när man försöker styra kyrkans dopförrättare genom påpekandet att, ” *det är ur nämndens synpunkt viktigt att dopförrättare agerar med stor övertygelse om den blivande konvertitens ärliga avsikter då dennes asylärende ännu inte avgjorts.*” Man kan

på goda grunder hävda, att det här är frågan om en myndighet som intervenerar i, både Svenska kyrkans och den enskildes religionsutövning. Att kyrkan diskuterar denna fråga internt, ger inte en myndighet rätt att lägga sig i.

En enskild dopförrättare kan givetvis vägra att döpa en person som han inte anser vara seriös, men detta hindrar inte personen att uppsöka en annan dopförrättare. Det måste återigen påpekas att religionsfrihet innebär att man har rätt att välja vilken tro man vill, eller att inte tro alls. Man kan behålla samma tro hela livet, eller kan man, i princip, konvertera en gång i veckan, utan att någon myndighet har rätt att ifrågasätta det⁶².

Förutom det faktum att UN inte får ifrågasätta en persons tro, kan man principiellt fråga sig om UN kan anses ha kompetens att göra en sådan bedömning. Om den asylsökande själv hävdar att han är seriös i sin konversion, och detta dessutom intygas av en präst,⁶³ kan UN då med bibehållen trovärdighet hävda att konversionen inte är seriöst menad? Finns det någon definition på vad som skall anses vara en seriös konversion? Man kan enkelt konstatera att den som bäst kan bedöma seriositeten i en konversion är den konverterande själv. Därefter bör man kunna anse att prästen i den aktuella församlingen, är bäst lämpad att avgöra frågan, förutsatt att han träffat personen ifråga med jämna mellanrum. UN, som i de allra flesta fall inte ens har träffat personen, kan definitivt inte anses ha kompetens att bedöma frågan.

På ett annat ställe i motiveringen hävdar UN att ” *en åtgärd vidtagen endast i syfte att öka utlänningsens möjligheter att stanna i Sverige har av nämnden inte ansetts ensamt kunna tillmätas betydelse vid bedömningen av hans behov av skydd här.* ” I denna mening kan man finna flera tveksamheter. Återigen hänvisar UN till något som man varken får, kan eller bör göra. Man får inte ifrågasätta en persons val av religion. Man har inte heller kompetens att göra detta. Syftet med en persons val av religion är helt personligt och kan bara bedömas med stöd av dennes egen utsaga. Som exempel på svårigheten att bedöma någons syfte med en konversion, kan man tänka sig en person som, trots riskerna, har vågat konvertera redan i hemlandet. Denna person kan mycket väl ha gjort detta endast i syfte att underlätta prövningen av en framtida asylansökan i Sverige. Detta är något som UN aldrig kan kontrollera och därför kan man aldrig påstå att man vet vilket syfte den asylsökande har med sitt handlande. Man bör inte heller ifrågasätta någons syfte med sin konversion, då det inte heller bara är förbehållet martyrer att erhålla status som konventionsflykting.⁶⁴

UN gör sig vidare skyldiga till en felaktig hantering när man sammankopplar nämnda syfte med det eventuella skyddsbehovet. Den mest relevanta frågan i ett

---

⁶² Se fotnot 37

⁶³ Med uttrycket ”präst”, avses i detta sammanhang, alla ämbetsmän med liknande befattningar inom vilken kyrka det än må vara.

⁶⁴ Hathaway, a. a. sid. 151, citat av Kenneth Brill.

fall som detta är huruvida konversionen har kommit till de iranska myndigheternas kännedom och hur de i så fall kan förväntas reagera.⁶⁵

Eftersom det, både i svensk lag och i internationella konventioner, finns yttrandefrihet och religionsfrihet fastslaget, bör man inte heller ifrågasätta B: s handlande, vad gäller det frivilliga meddelandet av konversionsbeslutet till den iranska ambassaden.⁶⁶ Det är, enligt ovanstående principer, tillåtet att fritt välja religion och att meddela detta till vem som helst.

Alla personer, vars åsikter i någon form avviker från de av myndigheterna accepterade, har uppenbarligen intagit dessa ståndpunkter på frivillig väg. Genom att ifrågasätta B: s frivilliga handlande, godtar UN indirekt de iranska myndigheternas inställning, som innebär att alla åsikter som inte godkänts av myndigheterna, är förbjudna.

UN finner också att B: s konversion inte skett av övertygelse och därmed inte är trovärdig. Detta på grund av att han påbörjat sina kristendomsstudier och låtit döpa sig först efter det att Invandrarverket fattat beslut om avvisning. Detta ställningstagande från UN, verkar vid en första anblick relativt logiskt. Dock uppstår, vid närmare eftertanke, en intressant principiell frågeställning. När anses en konversion vara fullbordad och när är det ur nämndens synpunkt ”lämpligt” att konvertera? Om man tänker sig att en muslim från Iran kommer till Sverige och ansöker om asyl, och att orsaken till detta är att han anser det vara alltför riskabelt att konvertera i Iran. Om Svenska kyrkans (eller annat samfund) dopförrättare följer UN: s råd om när dop bör ske, alltså efter asylärendet avgjorts, har personen inget asylskäl att åberopa⁶⁷ eftersom han fortfarande är muslim. I vilket fall om man, som UN,⁶⁸ resonerar kring dopet som den utlösande faktorn till en fullbordad konversion. För iraniern uppstår därför ett svårt dilemma. Han kan inte konvertera i hemlandet på grund av riskerna. Han får inte konvertera i det nya landet förrän asylärendet är avgjort och detta innebär att han inte riskerar förföljelse vid ett återsändande eftersom han fortfarande är muslim. Han har därför inte tillräckligt starka asylgrundande skäl och blir därför förmodligen hemskickad. På detta sätt skulle de svenska myndigheterna, kunna sägas indirekt hjälpa de iranska myndigheterna att upprätthålla sitt förbud mot religionsfrihet. Exemplet visar hur enkelt det är för de svenska myndigheterna att ignorera de åtaganden som Sverige har genom medlemskapet i Genèvekonventionen. Enligt denna konvention och enligt svensk utlänningslag, utgör de båda redovisade fallen (A och B), tillsammans med exemplet ovan, i det närmaste skolexempel på vad som skall anses vara konventionsflyktinggrundande asylskäl på religiös grund. I varje fall, om man

---

⁶⁵ Hathaway, a. a. sid. 35.

⁶⁶ Hathaway, a. a. sid. 37.

⁶⁷ Att han skulle få asyl bara på grund av att han vill konvertera kommer förmodligen inte att anses vara tillräckligt för att beveka nämnden, i vilket fall inte med nuvarande praxis.

⁶⁸ Även Svenska kyrkan anser att dopet är den utlösande faktorn vid konversion. Informationen är inhämtad direkt från Richard Grugel – Adolfsson, präst i Svenska kyrkan.

på objektiva grunder kan konstatera att det föreligger allvarlig förföljelse i hemlandet.

UN avslutar med att konstatera att B riskerar förföljelse och kroppslig bestraffning, oavsett av vilken anledning konversionen skett, och finner därför att det föreligger särskilda skäl enligt 2 kap. 5 § 1 st. 3 utlänningslagen, att med stöd av 2 kap. 4 § 2 samma lag bevilja uppehållstillstånd av humanitära skäl.

Förutom det faktum att man räddade B undan en eventuell förföljelse, kan man, milt sagt, påstå att denna avslutning måste betecknas som mycket anmärkningsvärd. UN medger uttryckligen att B, vid ett återsändande, skulle riskera allvarlig förföljelse. Därmed borde konventionsflyktingstatus vara fastställd i detta fall, i och med att man vet (eller borde veta) att man varken kan, eller får ifrågasätta B:s val av religion. Istället menar UN, något kryptiskt, att det föreligger särskilda skäl att bevilja uppehållstillstånd av humanitära skäl. Jag finner därför anledning att granska vad som enligt propositionen⁶⁹ anses vara särskilda respektive humanitära skäl.

Utlänningslagens 2 kap. 5 § föreskriver som huvudregel att en ansökan inte får bifallas om utlänningen befinner sig i Sverige när ansökan om uppehållstillstånd görs. På detta följer ett antal undantag, där det i punkten 3 stadgas att huvudregeln inte gäller om ”det annars finns särskilda skäl”. Dessa särskilda skäl kan enligt specialmotiveringen till propositionen (sid. 149) vara följande: **1.** Om utlänningen har ett uppehållstillstånd som har meddelats för annat ändamål än besök och som går ut medan ansökan är föremål för prövning. **2.** Om det är fråga om en utlänning som bör beviljas uppehållstillstånd och där det på grund av utlänningens hälsa eller höga ålder framstår som orimligt att begära att ansökan skall göras från hemlandet. **3.** Om det kan antas att utlänningen skulle bli förhindrad att på nytt lämna sitt land. **4.** Om utlänningen har ansökt om uppehållstillstånd på grund av anknytning till en här i landet bosatt person som han eller hon redan har eller väntar barn med.

Av ovanstående skäl till undantag är det bara nummer 3 som möjligen skulle kunna appliceras på fallet B. UN har dock överhuvudtaget inte nämnt något i denna fråga. Man har bara konstaterat att B löper risk för allvarlig förföljelse, inte att han skulle förhindras att lämna sitt land på nytt.

I kommentaren till utlänningslagen⁷⁰ anger författarna ytterligare ett antal skäl som i praxis ansetts utgöra undantag. Man nämner bl. a. etablering på den svenska arbetsmarknaden, tidigare bosättning i Sverige, humanitära skäl såsom en, i hemlandet trakasserad ensamstående judinna samt andra fall där det skulle vara uppenbart inhumant och stötande för den allmänna rättskänslan, att genomföra en avvisning.

---

⁶⁹ Prop. 1988 / 89 : 86

⁷⁰ Wikren / Sandesjö, a. a. sid. 83 ff.

Det finns dock inget utrymme för undantag för personer som lagligen kan avrättas eller fängslas vid ett återsändande till hemlandet. För sådana fall finns ett undantag istället i punkt 1 i samma paragraf. Där stadgas att huvudregeln inte gäller för de som har rätt till asyl här. Detta undantag borde givetvis ha använts här, då B uppfyller alla kriterier för att betraktas som flykting.

Vad gäller uppehållstillstånd av humanitära skäl enligt 2 kap. 4 § 2 utlänningslagen, kan man i specialmotiveringen till ovan nämnda proposition finna följande möjliga orsaker (sid. 147): **1.** Personer som på grund av sjukdom eller andra personliga förhållanden inte bör vägras uppehållstillstånd. **2.** Personer som inte omfattas av asylreglerna i 3 kap. men där förhållandena i det land till vilket utlänningen skulle behöva resa ändå är sådana att det skulle te sig inhumant att tvinga honom att återvända dit, t. ex. ett pågående krig. **3.** Personer som i och för sig borde avvisas eller utvisas men där det inte finns något land till vilket verkställighet skulle kunna ske. **4.** Personer som kan sägas ha en kombination av humanitära skäl och släktanknytning, men som inte omfattas av punkten 1 i samma paragraf (anknytningsskäl).

Bland dessa möjliga orsaker till uppehållstillstånd av humanitära skäl finns knappast något som passar in på fallet B. Möjligen menar UN att man kan hänvisa till punkt 2 ovan, med motiveringen att det vore inhumant att återsända B till ett land där han riskerar förföljelse. Detta vore i så fall felaktigt. Återigen måste det påpekas att dylika fall skall regleras i utlänningslagens 3 kap. De humanitära skälen utgör ingen ”slasktratt”⁷¹ till asylreglerna, i vilken myndigheterna kan undvika det extra ansvar som uppstår när en asylsökande erkänns som konventionsflykting. Därför utgör grunderna till B: s uppehållstillstånd, ytterligare en indikation på att rättssäkerheten i utlänningsärenden är satt på undantag.

5.9 Sammanfattning – Fallet B

Man kan konstatera att B inledningsvis sökte asyl i Sverige på något som Invandrarverket betecknar som ”politiska” skäl. Jag anser att man, även i fallet B, bör påpeka att de åberopade asylskälen också skulle kunna anses vara religiösa. Detta hör samman med den helhetsbedömning som UN borde företagit, då man behandlade B: s överklagande. Man hade i så fall förmodligen funnit att en konversion varit ett naturligt steg i utvecklingen hos en person som, i hemlandet kritiserat det politiska och religiösa förtrycket. En sådan kunskap kunde indikerat att seriositeten i B: s konversion varit äkta, oavsett huruvida man anser att UN varit berättigade till att ifrågasätta detta eller inte.

---

⁷¹ Diesen m. fl. a. a. sid. 217.

Vid tiden för Invandrarverkets beslut kan det konstateras att B befann sig utanför sitt hemland och att han inte ville begagna sig av detta lands skydd. Han sade sig känna fruktan för förföljelse på grund av sin politiska (eller religiösa) uppfattning. Frågan är bara om denna fruktan kunde anses vara välgrundad?

Invandrarverket har inte uttryckligen motbevisat något av B: s argument. Det finns dock saker som pekar på att man ändå gjort vissa ansträngningar för att kontrollera hans uppgifter. Ändå finns det bara en enda klar indikation på att B inte talar sanning, och denna är inte av sådan art att man helt kan utesluta möjligheten att B riskerar förföljelse vid ett återsändande. Att tryckeriet, som B sade sig ha arbetat på, fortfarande var i drift ansågs indikera att B: s berättelse inte var sann. Man menade att detta inte varit möjligt, om tryckeriet sysslat med den verksamhet som B påstått.

Övriga ifrågasättanden från Invandrarverkets sida, saknar objektiv förankring i verkligheten. Eftersom det i flera förarbeten till utlänningslagen, upprepats att den svenska flyktingpolitiken bör präglas av generositet,⁷² hade man mycket väl kunnat anse B: s skäl som konventionsflyktinggrundande, redan vid Invandrarverkets handläggning. Detta särskilt med tanke på den tidigare nämnda principen om "the benefit of the doubt".

När UN därefter behandlar B: s överklagande konstaterar man inledningsvis att man delar Invandrarverkets bedömning av B: s "politiska" verksamhet. B har i överklagandet, försökt att förtydliga några av de oklarheter som Invandrarverket grundat sitt ifrågasättande på. Istället för att utreda fallet noggrannare, hävdar UN bara att dessa förtydliganden inte föranleder något annat ställningstagande. UN bryter här mot sin ålagda utredningsplikt. Om den asylsökande gör ett försök att förklara delar av sin berättelse, kan UN, som myndighet, inte ignorera detta.

När B också uppger att han konverterat har han, dels ett asylskäl som är dåligt utrett, dels ett som ensamt borde föranleda ett konventionsflyktingskap. UN bedömer, märkligt nog, detta som att det finns särskilda skäl att ge B uppehållstillstånd av humanitära skäl. Man kan fråga sig om inte detta ställningstagande, i förlängningen innebär att UN, i praxis, utmönstrat begreppet religiösa skäl ur den svenska utlänningslagen och ur Genèvekonventionen. Det är i vilket fall svårt att hitta några mer uppenbara religiösa skäl än de som A och B åberopat i sina asylansökningar. En lag som stadgar dödsstraff för konversion och en fastslagen förföljelse risk (fallet B) för den asylsökande, måste därför innebära att både A och B har en mycket välgrundad fruktan, och därmed föreligger klart uppfyllda kriterier för status som konventionsflyktingar.

---

⁷² Se bl. a. prop. 1982 / 83 : 144 sid. 131

5.10 Slutsats

Tidigare i denna uppsats ställde jag mig frågan, om de svenska myndigheterna följer gällande lagar och konventioner på det utlänningsrättsliga området? Kan man hävda att kravet på rättssäkerhet är högt ställt? Jag utgick från att jag förmodligen inte skulle kunna ge något säkert svar, på grund av den sekretess som omger handläggningen av utlänningsärenden.

Jag hävdar att det i denna uppsats klart har påvisats att det föreligger stora brister i rättssäkerhetskänslan, vad beträffar utlänningsärenden. Jag har också visat att Invandrarverket och UN inte följer gällande lagar och konventioner. Detta gäller särskilt för den fastslagna principen om "the benefit of the doubt", samt den utredningsplikt som myndigheterna är ålagda. Det bör också nämnas att man genom besluten i de båda specialgranskade fallen, i realiteten, utmönstrat begreppet religiösa skäl, ur både den svenska utlänningslagen och ur Genèvekonventionen.

UN har också, i fallet A, visat prov på en stor nonchalans inför rättssäkerhetskravet, då man vid ett flertal tillfällen använt sig av irrelevanta "halvsanningar" för att smutskasta den asylsökande så mycket, att ett tveksamt avslagsbeslut verkar välmotiverat.

Slutsatsen blir alltså att det finns betydande brister i rättssäkerhetskänslan. En del av bristerna kan möjligen förklaras med sekretessreglerna som utgångspunkt. Detta gäller dock långt ifrån alla brister. Uppsatsen gav mig sålunda ett klarare svar än jag hade förväntat mig.

Bilaga A-översikt

Utlänningsnämndens beslut 1996-01-10, angående A: s överklagande i fråga om avvisning.

Ombud: Advokat Robert Ekstedt, C G Ekstedts Advokatbyrå, Göteborg.

Överklagat beslut: Statens Invandrarverk 1994-04-25

Bilaga B- översikt

Utlänningsnämndens beslut 1995-05-09, angående B: s överklagande i fråga om avvisning.

Ombud: Jur. kand. Olof Larsson, Värnamo Juridiska Byrå, Värnamo.

Överklagat beslut: Statens Invandrarverk 1993-11-10

Källor

Offentligt tryck

SOU 1974 : 88
SOU 1995 : 46
SOU 1999 : 16
Prop. 1979 / 80 : 86
Prop. 1983 / 84 : 144
Prop. 1988 / 89 : 86

Regeringsbeslut

JuN 95 / 688

Citerad litteratur

Diesen Christian, m. fl., Bevis 2, 1998.
Hathaway James C., The Law of Refugee Status, Butterworths Canada Ltd. 1991.
Melander Göran, Nobel Peter, Handbok i invandrar rätt, 1984.
Rushdie Salman, Satansverserna, London 1988.
Tamm Dietlev, Romersk rätt och europeisk rättsutveckling, 1993.
Wikrén Gerhard, Sandesjö Håkan, Utlänningslagen med kommentarer, 4 Uppl. 1994.

Tidskrifter

ART 14, Tidningen från Flyktinggruppernas och Asylkommittéernas Riksråd (FARR), nr. 3/98.

Internet

Amnesty International Årsrapport 1997.
Amnesty International Årsrapport, uppdatering, 1997
United Nations Commission on Human Rights – Report on the situation of Human rights in Iran, 21 March, 1996.

Referenslitteratur

Offentligt tryck

SOU 1982 : 49

SOU 1983 : 29

SOU 1993 : 120

SOU 1994 : 54

SOU 1995 : 55

Prop. 1975 / 76 : 18

Prop. 1977 / 78 : 90

Prop. 1994 / 95 : 179

Övrig referenslitteratur

Cameron Iain, Kirilova Eriksson Maja, An introduction to the European Convention on Human Rights, 2 uppl. 1995.

Holmberg Erik, Stjernquist Nils, Vår författning, 10 uppl. 1995.

Lysén Göran, Europas grundlag, 2 uppl. 1993.

Melander Göran, Segerstedt Wiberg Ingrid, Det grymma Sverige, 1983.

Materialsamlingar

Bring Ove, Lysén Göran, Materialsamling i folkrätt, 1995.

Frivilligorganisationernas fond för mänskliga rättigheter, Konventionssamling i mänskliga rättigheter och humanitär rätt, 1997.

Rättsfall

Utlänningsnämndens beslut

1995-01-30	1 ärende
1995-02-02	3 ärenden
1995-02-15	1 ärende
1995-02-28	1 ärende
1995-03-03	3 ärenden
1995-03-20	2 ärenden
1995-05-02	2 ärenden
1995-05-08	1 ärende
1995-05-09	1 ärende (fallet B)
1995-06-01	1 ärende
1995-06-15	1 ärende
1995-07-04	4 ärenden
1995-07-07	4 ärenden
1995-08-31	1 ärende
1995-10-05	8 ärenden
1995-10-23	1 ärende
1995-10-24	6 ärenden
1995-11-06	1 ärende
1995-12-07	3 ärenden
1995-12-19	1 ärende
1995-12-21	3 ärenden
1996-01-10	5 ärenden (fallet A)
1996-02-01	1 ärende
1996-02-12	1 ärende
1996-03-29	4 ärenden
1996-04-22	1 ärende
1996-04-25	1 ärende
1996-05-03	3 ärenden
1996-05-07	1 ärende
1996-05-21	2 ärenden
1996-06-13	3 ärenden
1996-06-25	2 ärenden
1996-06-28	1 ärende
1996-07-03	1 ärende
1996-10-08	1 ärende
1996-10-31	2 ärenden
1996-11-08	1 ärende
1996-11-25	12 ärenden

Bilagor

